

## **SINTEZA RECOMANDĂRILOR**

**la proiectele:**

- **Analiza pieței de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă;**
- **Analiza pieței de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie mobilă;**
- **Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRCETI cu privire la măsurile de reglementare preventivă a pieței de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă;**
- **Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRCETI cu privire la măsurile de reglementare preventivă a pieței de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie mobile.**

**Perioada consultării publice:**

**26 noiembrie 2014 – 11 decembrie 2014**

Proiectele de hotărâri ale Consiliului de Administrație al ANRCETI cu privire la măsurile de reglementare preventivă a piețelor de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă și mobilă, precum și la proiectele de Analize a piețelor de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă și mobilă (Iterația III, 2014) au fost expuse consultării publice pe pagina de Internet a ANRCETI în perioada 26 noiembrie 2014 – 11 decembrie 2014.

În adresa ANRCETI, în decursul perioadei de consultare, au parvenit comentarii și recomandări la proiectele menționate din partea S.A.”Moldtelecom”, S.R.L.”StarNet Soluții”, S.R.L.”Net-Connect Internet”, Î.M.”Orange Moldova”S.A., S.R.L.”Arax-Impex”, Î.M.”Moldcell”S.A.

Având în vedere faptul, că în cea mai mare parte comentariile furnizorilor au ținut de problema terminării apelurilor de origine internațională, ANRCETI ține inițial să generalizeze comentariile primite privitor la această problemă și să-și expună decizia sa.

Reieșind dintr-un scenariu pesimist de scădere medie anuală în perioada 2015-2017 a traficului internațional de intrare în rețele fixe de -15%, iar în rețele mobile de -4,8%, scăderea totală a veniturilor în sector în urma unei posibile reglementări a ratelor de terminare a apelurilor internaționale ar duce la contractarea sectorului de comunicații electronice cu cca 68 milioane USD în condițiile anului 2015, cu 63 milioane USD în condițiile anului 2016, cu 59 milioane USD în condițiile anului 2017.

Cu toate că impactul unei astfel de reglementări asupra venitului sectorului este dificil de estimat în condițiile actuale de instabilitate a cursului valutar, însă devine evident că acesta ar depăși 20%.

De asemenea, ANRCETI ia în considerație că în situația economică actuală și prevăzută, o posibilă reglementare a tarifelor pentru terminarea apelurilor internaționale ar avea un impact asupra economiei naționale echivalent cu circa 2,9% din volumul exportului anual. Aceasta ar impune astfel presiuni suplimentare asupra balanței de plăți a țării și monedei naționale. La fel aceasta ar avea efecte negative esențiale asupra încasărilor fiscale.

De asemenea, ANRCETI ia în considerație faptul că scăderea veniturilor în sector va duce iminent la reducerea esențială a investițiilor în sector, ceea ce se va răsfrânge negativ asupra dezvoltării și creșterii disponibilității rețelelor mobile de generația a 4-a și a rețelelor în bandă largă fixe.

Având acestea în vedere, ANRCETI decide retragerea reglementării tarifelor și relațiilor de interconectare în vederea terminării apelurilor internaționale, considerând avantajele sociale ale unei astfel de de-reglementări fiind esențial mai mari decât riscurile concurențiale legate de prestarea de către furnizori a serviciilor de terminare a apelurilor naționale și celor internaționale în condiții tarifare diferite. Prin urmare ANRCETI este de părere că relațiile de interconectare în vederea terminării apelurilor internaționale și tarifele pentru acestea urmează să fie stabilite în condiții comerciale. Hotărârile Consiliului de Administrație nr.60-79 din 23.12.2010 urmează a fi modificate corespunzător.

## **1. COMENTARIILE ȘI PROPUNERILE S.A.”MOLDTELECOM”**

Cu referință la proiectele de analiză a piețelor de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă (piața nr. 3) și rețelele individuale de telefonie mobilă (piața nr. 7) și proiectele de hotărâre ale Consiliului de Administrație al ANRCETI privind măsurile de reglementare preventivă a piețelor nr. 3 și nr. 7, ținem să ne exprimăm asupra art. 4.4, pct. 1, lit. d) și f) din proiectul de analiză a pieței de terminare a apelurilor voce în rețeaua individuală de telefonie fixă și art. 4.4, pct. 2, lit. d) și f) din proiectul de analiză a pieței de terminare a apelurilor voce în rețeaua individuală de telefonie mobilă.

Ținând cont de faptul, că pct. 57 din Anexa la Hotărârea CA al ANRCETI nr. 60 din 23 decembrie 2010, în redacția actuală, deja expres și exhaustiv conține viziunea Agenției la subiectul terminației traficului internațional, am constatat cu nedumerire includerea în proiectele de analiză a piețelor de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă/mobilă în art. 4.4, lit. d) a obligației, care intră în contradicție cu reglementările deja existente și agreate demult de către părți. Considerăm, că existența acestei prevederi în analiza piețelor de terminare a apelurilor va genera ambiguitate, tensionări și confruntări inutile pe piață. În această ordine de idei, solicităm:

- excluderea obligației stipulată în art. 4.4, pct. 1, lit. d) din analiza piețelor de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă (piața nr. 3) și art. 4.4, pct. 2, lit. d) din analiza piețelor de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie mobilă (piața nr. 7);

- substituirea sintagmei "terminare a apelurilor în rețeaua proprie" cu sintagma "terminare a apelurilor naționale în rețeaua proprie" în art. 4.4, pct. 1, lit. f) din analiza piețelor de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă (piața nr. 3) și în art. 4.4, pct. 2, lit. f) din analiza piețelor de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie mobilă (piața nr. 7).

### **Comentariul ANRCETI:**

Se acceptă.

## 2. COMENTARIILE ȘI PROPUNERILE S.R.L.”STARNET SOLUȚII”

Prin prezenta, compania “StarNet Soluții” își înaintează comentariile și propunerile de modificări asupra proiectelor de analiză a piețelor de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă (piața nr. 3) și rețelele individuale de telefonie mobilă (piața nr. 7) și proiectelor de hotărâre ale Consiliului de Administrație al ANRCETI privind măsurile de reglementare preventivă a piețelor nr.3 și nr.7.

Făcînd trimitere la proiectul de analiză a pieței 7, Punctul 2.4.3 Sumarul analizei pieței produsului aliniatul 7, *„Piața relevantă a produsului cuprinde toate serviciile de terminare a apelurilor voce în rețeaua proprie de telefonie mobilă furnizate la punctul de interconectare (POI). Aceste servicii constau în transportarea apelurilor de la POI către echipamentul terminal aflat în rețea”*.

Propunem modificarea pct. 2 a proiectului de hotărîre privind măsurile de reglementare preventivă a pieței de terminare a apelurilor voce în rețeaua individuală de telefonie mobilă și solicităm modificarea expresiei în următoarea redacție *„Piața relevantă a produsului cuprinde toate serviciile de terminare a apelurilor voce în rețeaua proprie de telefonie mobilă furnizate la punctul de interconectare (POI). Aceste servicii constau în transportarea apelurilor de la POI către echipamentul terminal, indiferent de originea apelului, tehnologia utilizată și numărul de transportatori pînă la POI”*.

Modificarea prevede excluderea expresiei „aflat în rețea”, deoarece terminalul poate să nu fie fizic în rețea dar în roaming și cu toate acestea rămîne a fi abonatul operatorului. Totodată, pct. nu prevedea întreaga definiție a pieții data prin Analiză, respectiv a fost completat cu expresie „indiferent de originea apelului, tehnologia utilizată pînă la POI și numărul de transportatori,,.

### **Comentariul ANRCETI:**

Nu se acceptă. Expresia „aflat în rețea” admite că numărul să poată fi în rețea (nu este deconectat și nu este în afara zonei acoperite) prin intermediul serviciului de roaming. Sintagma *”indiferent de originea apelului, tehnologia utilizată și numărul de transportatori pînă la POI”* nu este acceptată pe motivul de-reglementării serviciilor de terminare a apelurilor internaționale.

Cu referire la proiectul de analiză a pieței 3, în punctul „4.4 Impunerea, menținerea, modificarea ori retragerea obligațiilor speciale preventive,, pentru S.A.Moldtelecom, solicităm modificare hotărîrilor ANRCETI în parte ce țin de amînarea ajustării tarifelor la costul LRIC.

Regulamentul de interconectare la pct. 77 și 78 prevăd clar că:

pct. 77. *Agenția poate impune, furnizorului cu obligații de orientare spre costuri a prețurilor, modificarea prețurilor pentru interconectare, acces la rețele și infrastructura asociată cu indicarea mărimii lor sau stabilirii unor plafoane maxime de preț dacă exercitarea unor calculări din oficiu, bazate pe metodologia relevantă aprobată de Agenție constată că prețurile aplicate de furnizor nu sunt orientate spre costuri. Furnizorii au obligația să respecte plafonul maxim al prețurilor pentru interconectare și acces, stabilite de Agenție în conformitate cu prezentul Regulament;* și pct. 78. *Dacă lipsesc*

*posibilități de calculare a costurilor pentru serviciile de interconectare, acces la rețele și la infrastructura asociată furnizate de furnizori cu astfel de obligații, sau efectuarea calculărilor va necesita o durată mare de timp în raport cu riscurile pe care le comportă competiția de pe piață în urma prețurilor mari, Agenția poate aplica metoda prețurilor comparative pentru impunerea prețurilor orientate spre costuri. Metoda prețurilor comparative presupune adoptarea unor prețuri asemănătoare sau identice cu cele aplicate pe piețele din alte țări cu caracteristici asemănătoare ale sistemului regulatoriu. Aplicarea metodei date se va efectua numai în raport cu piețe, unde există evidențe că prețurile au fost calculate în funcție de costuri, în baza unor metodologii relevante)".*

Propunem includerea unui sub punct care să prevadă prețul maxim ce poate fi perceput de Furnizorul-ofertant pentru terminarea apelurilor internaționale până la data la care tarifele de interconectare vor fi orientate la costul LRIC și respectiv reducerea gradual a acestui în câteva etape prestabilite ce nu vor dura mai mult de 2 ani.

Argumentul probatoriu este faptul că ...*"Furnizorul-ofertant are obligația de orientare a prețurilor pentru furnizarea serviciului de interconectare, serviciului de terminare a apelurilor în propria rețea de telefonie fixă și a serviciilor conexe acestora la costul incremental (LRIC).*

*Cu caracter tranzitoriu, până la data stabilirii tarifelor fundamentate pe costuri în condițiile alin. 1, tariful maxim ce poate fi perceput de Furnizorul-ofertant pentru serviciul de terminare a apelurilor internaționale în propria rețea de telefonie fixă/mobilă nu va putea depăși: 0,09 USD per min\*"*. Potrivit Raportului ratelor de terminare Benchmark Snapshot elaborate de BERECE în luna ianuarie 2014, *\*Prețul de 0,09 USD per minut este prețul maximal aproximativ practicat în UE (8,576 euro cenți în Luxemburg).*

Cu referire la *Hotărârile CA ANRCETI nr. 60,77,78,79 pct. 35,57,12 cît și pct. 2 din Hotărârile CA ANRCETI ce vizează aplicarea de remedii pentru furnizorii alternativi*, StarNet Soluții consideră inacceptabilă nereglementarea tarifului pentru apelurile cu origine internațională terminate în rețelele naționale atîta timp cît sursele financiare obținute și provenite prin aceste metode sunt îndreptate în subvenționarea încrucișată a serviciilor și respectiv care au soarta denaturării concurenței loiale pe piața națională a serviciilor cu amănuntul și stagnarea dezvoltării pieții de tranzit. Această stare de fapt a lucrurilor contravine însăși esenței și scopului prezentului exercițiu de analiză și reglementare a pieții serviciilor de terminare, și cu părere de rău, neajustarea tarifelor pentru serviciul de terminare a apelurilor de origine internațională conform costului LRIC și tolerarea discriminării traficului după origini contravine actelor normative care curează sfera Telecomunicațiilor.

Propunem modificarea expresiilor din Obligațiile preventive Speciale furnizorilor din:

1. *"obligația de furnizare a serviciului de terminare în proprie rețea de telefonie fixă" cu obligația de furnizare a serviciului de terminare în proprie rețea de telefonie fixă indiferent de originea apelurilor.*

2. *„obligația de a publica o Ofertă de Referință pentru Interconectare și de a publica informația privind punctele de interconectare, specificațiile tehnice, caracteristicile rețelei, condițiile comerciale și tehnice de interconectare, de furnizare și utilizare a infrastructurii asociate, capacități disponibile, tarife aplicate pentru serviciile de interconectare și pentru serviciile oferite în vederea realizării interconectării" cu*

*e) obligația de a publica o Ofertă de Referință pentru Interconectare și de a publica informația privind punctele de interconectare, specificațiile tehnice, caracteristicile rețelei, condițiile comerciale și tehnice de interconectare pentru orice tip de apel inclusiv local, național, internațional, de furnizare și utilizare a infrastructurii asociate, capacități*

*disponibile, tarife aplicate pentru serviciile de interconectare la și pentru serviciile oferite în vederea realizării interconectării.*

Ținem să menționăm că observațiile făcute urmează a fi luate în considerație pentru ambele proiecte, și vin după ce compania Starnet Soluții SRL de nenumărate ori a solicitat de la furnizorii Moldtelecom SA și Orange SA condițiile tehnice și comerciale în vederea realizării interconectării pentru terminarea apelurilor internaționale. Toate solicitările au fost fără succes motivând că nu au careva obligații să ofere acest tip de interconectare.

**Comentariul ANRCETI:**

Propunerile date nu sunt acceptate pe motivul de-reglementării serviciilor de terminare a apelurilor internaționale.

### **3. COMENTARIILE ȘI PROPUNERILE S.R.L."NET-CONNECT INTERNET"**

Ca urmare a publicării Agenției Naționale pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației (ANRCETI) a consultării proiectelor privind analiza piețelor de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă și mobilă și măsurile de reglementare preventivă a acestor piețe vă transmitem următoarele comentarii la analizele propuse spre consultare.

#### **3. Analiza piața 3:**

În primul rând, ca și observație generală, I.C.S.Net-Connect Internet S.R.L. (Net-Connect) precizează că modul în care ANRCETI a reglementat până în acest moment piața de terminare a apelurilor la puncte fixe a generat posibilitatea ca Moldtelecom să acorde drepturile exclusive referitoare la terminarea apelurilor internaționale unui singur furnizor Switchover AG. Dorim să subliniem, dacă mai este cazul, că atribuirea vânzării serviciilor unui operator monopolist către un singur operator nu duce decât la transferul monopolului de la Moldtelecom la Switchover AG, fiind împotriva tuturor normelor de concurență, precum și a atribuțiilor stabilite în sarcina ANRCETI.

Cu prilejul noii analize de piață, Net-Connect observă că ANRCETI dorește menținerea situației actuale, o situație care este defavorabilă concurenței loiale pe piața de comunicații electronice din Republica Moldova. În acest context, precizăm că modul în care ANRCETI a redactat deciziile anterioare, inclusiv cele de interpretare și modificare, nu permite o clară aplicare a cadrului legal, fiind menținut de către ANRCETI în cadrul actualei analize de piață.

În acest sens, Net-Connect consideră că ANRCETI trebuie să dispună implementarea și aplicarea în mod corespunzător a Legii comunicațiilor electronice nr. 241-XVI din 15.11.2007 și a Directivei cu privire la acces, menționată chiar de către ANRCETI, prin impunerea unui set clar de obligații din care să rezulte obligația Moldtelecom de a furniza servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe, indiferent de originea traficului, națională sau internațională, în condiții egale tuturor operatorilor de piață.

**Întrebarea de consultare 13:** Sunteți de acord cu obligațiile propuse? Dacă nu, indicați orice obligații adiționale pe care le considerați necesare sau oricare din obligațiile propuse pe care le considerați inadecvate. În toate cazurile oferiți dovezi bazate pe situația curentă a pieței de terminare cu ridicata a apelurilor voce în rețeaua individuală de telefonie fixă în Republica Moldova și poziția furnizorilor de telefonie fixă, pe această piață.

#### **Răspuns Net-Connect:**

Considerăm că obligațiile propuse de ANRCETI sunt formulate neclar și lasă loc de interpretare într-un sens favorabil operatorului monopolist Moldtelecom. Astfel ar trebui reformulate în felul următor:

„b) obligația de furnizare a serviciului de terminare în proprie rețea de telefonie fixă indiferent de originea națională sau internațională a traficului;”

„d) obligația de a nu discrimina, în legătură cu terminarea apelurilor în rețeaua proprie de telefonie fixă, indiferent de originea națională sau internațională a traficului;”

### **Comentariul ANRCETI:**

Propunerile date nu sunt acceptate pe motivul de-reglementării serviciilor de terminare a apelurilor internaționale.

**Întrebare de consultare 12:** Sunteți de acord că aceste riscuri identificate există? Dacă nu, sau considerați existența unor alte riscuri, indicați poziția Dvs. În toate cazurile oferiți dovezi bazate pe situația curentă a pieței de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă în Republica Moldova și poziția de PSP pe această piață.

### **Răspuns Net-Connect:**

Net-Connect consideră riscurile identificate de către ANRCETI sunt reale, corecte și extrem de plauzibile chiar în condițiile actuale de reglementare ale pieței de terminare a apelurilor la puncte fixe. De asemenea, considerăm că prin măsurile propuse de reglementare, ANRCETI nu ia în considerare riscurile identificate, după cum este detaliat mai jos.

### **Comentariul ANRCETI:**

Propunerile date nu sunt acceptate pe motivul de-reglementării serviciilor de terminare a apelurilor internaționale.

### **Deciziile de impunere a obligațiilor**

Net-Connect consideră că formularea ANRCETI din cadrul deciziei de impunere a obligațiilor Moldtelecom este neclară. Mai exact exprimarea *Se mențin obligațiile speciale preventive impuse în sarcina S.A. "Moldtelecom" prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRCETI nr. 60 din 23.12.2010, cu modificările și completările ulterioare* nu stabilește clar obligațiile propuse de ANRCETI în urma analizei de piață în sarcina Moldtelecom.

Net-Connect dorește să sublinieze încă o dată ca este extrem de nemulțumit de modul în care ANRCETI reglementează piața de terminare a apelurilor la puncte fixe, deoarece modul în care a redactat deciziile anterioare, inclusiv cele de interpretare și modificare, este unul care a permis acestuia să acorde drepturi exclusive unui furnizor Switchover AG în detrimentul celorlalți furnizori locali concurenți în Republica Moldova.

ANRCETI a identificat și în analiza de piață anterior efectuată riscurile expuse și în această analiză și totuși nu a luat măsurile necesare pentru a le elimina. Astfel, a încurajat monopolul furnizorului Moldtelecom, deși conform legii comunicațiilor electronice ANRCETI este autoritatea care trebuie să asigure *promovarea concurenței efective, loiale și echitabile în condițiile legii* în domeniul comunicațiilor electronice, (articolul 7, subpunctul 2, litera c)

În fapt Moldtelecom a oferit în mod exclusiv furnizorului Switchover AG dreptul de a termina traficul de origine internațională în rețeaua sa, refuzând altor furnizori locali cererea de interconectare. Mai mult de atât, Moldtelecom a desemnat Switchover AG ca fiind furnizorul exclusiv care poate colecta traficul de origine internațională ce se termină în rețeaua Moldtelecom și implicit orice furnizor trebuie să se adreseze Switchover AG și nu Moldtelecom.

Folosindu-se de cadrul legal incert creat de ANRCETI prin deciziile nr. 60 din 23.12.2010, 43 din 16.10.2012 precum și 31 din 16.08.2013, respectiv de interpretarea



ANRCETI prin care acest serviciu se oferă *exclusiv potrivit principiilor libertății contractuale și negocierii cu bună-credință a condițiilor tehnice și comerciale ale acestora*, Moldtelecom a interpretat că serviciul de terminare a traficului de origine internațională nu intră în sfera serviciilor pe care acesta are obligația să le ofere furnizorilor care îl solicită.

Net-Connect consideră că prin deciziile ANRCETI enumerate mai sus s-a creat posibilitatea Moldtelecom de a refuza interconectarea pentru serviciului de terminare a traficului internațional, discriminarea fiind o certitudine, nu doar un risc posibil.

Astfel, considerăm că ANRCETI trebuie să rezolve această situație și să exprime în mod clar obligațiile Moldtelecom ca furnizor cu putere semnificativă, eliminând formulările incerte și care permit discriminarea furnizorilor locali de comunicații electronice.

**Comentariul ANRCETI:**

Propunerile date nu sunt acceptate pe motivul de-reglementării serviciilor de terminare a apelurilor internaționale.

**4. Analiza piața 7:**

**Întrebare de consultare 14:** Sunteți de acord cu obligațiile propuse? Dacă nu, indicați orice obligații adiționale pe care le considerați necesare sau oricare din obligațiile propuse pe care le considerați inadecvate. În toate cazurile oferiți dovezi bazate pe situația curentă a pieței de terminare cu ridicata a apelurilor voce în rețeaua individuală de telefonie mobilă în Republica Moldova și poziția furnizorilor de telefonie mobilă, pe această piață

**Răspuns Net-Connect:**

Considerăm că obligațiile propuse de ANRCETI sunt formulate neclar și lasă loc de interpretare într-un sens favorabil operatorilor monopolști. Astfel ar trebui reformulate în felul următor:

„b) obligația de furnizare a serviciului de terminare în proprie rețea de telefonie mobilă indiferent de originea națională sau internațională a traficului;”

„d) obligația de a nu discrimina, în legătură cu terminarea apelurilor în rețeaua proprie de telefonie mobilă, indiferent de originea națională sau internațională a traficului;”

**Comentariul ANRCETI:**

Propunerile date nu sunt acceptate pe motivul de-reglementării serviciilor de terminare a apelurilor internaționale.

**Întrebare de consultare 13:** Sunteți de acord că aceste riscuri identificate există? Dacă nu, sau considerați existența unor alte riscuri, indicați poziția Dvs. În toate cazurile oferiți dovezi bazate pe situația curentă a pieței de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie mobilă în Republica Moldova și poziția de PSP pe această piață.

**Răspuns Net-Connect:**

Net-Connect consideră riscurile identificate de către ANRCETI sunt reale, corecte și extrem de plauzibile chiar în condițiile actuale de reglementare ale pieței de terminare a

apelurilor la puncte mobile. De asemenea, considerăm că prin măsurile propuse de reglementare, ANRCETI nu ia în considerare riscurile identificate, după cum este detaliat mai jos.

#### **Comentariul ANRCETI:**

Propunerile date nu sunt acceptate pe motivul de-reglementării serviciilor de terminare a apelurilor internaționale.

### **2.1. Deciziile de impunere a obligațiilor**

Net-Connect consideră că formularea ANRCETI din cadrul deciziei de impunere a obligațiilor Moldcell este neclară. Mai exact, exprimarea *Se mențin obligațiile speciale preventive impuse în sarcina S.A. "Moldcell" prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRCETI nr. 78 din 23.12.2010, cu modificările și completările ulterioare* nu stabilește clar obligațiile propuse de ANRCETI în urma analizei de piață în sarcina Moldcell.

Net-Connect consideră că situația actuală în care ANRCETI identifică anumite riscuri dar nu ia măsuri în privința eliminării acestora este una în detrimentul concurenței pe piața comunicațiilor electronice și contravine atribuțiilor stabilite în sarcina ANRCETI.

Deși ANRCETI a identificat aceleași riscuri și în analiza efectuată de ANRCETI în anul 2013, acesta nu a luat măsurile necesare pentru a se elimina aceste riscuri. Mai mult de atât, ANRCETI a încurajat Moldcell în practica neconcurențială actuală prin inacțiunile sale. Deși a avut posibilitatea emiterii unor decizii de impunere a obligațiilor clare și care să exprime în mod clar modul de aplicare al acestora, ANRCETI s-a limitat la a identifica în repetate rânduri anumite riscuri fără a lua măsuri în această privință, ci doar a emis decizii de interpretare a unor prevederi, decizii care au permis Moldcell să impună bariere în procesul de interconectare.

În aceste condiții, Moldcell a refuzat interconectarea cu rețeaua Net-Connect în vederea terminării în rețeaua sa a traficului de origine internațională întrucât ANRCETI a creat un cadru legal incert prin deciziile 55 din 18.11.2010, 78 din 23.12.2010, 59 din 16.10.2012 și 33 din 16.08.2013.

Astfel, Net-Connect a fost refuzat în mai multe rânduri de către Moldcell fără a se începe măcar negocierile în vederea semnării unui acord de interconectare care să aibă ca obiect terminarea traficului de origine internațională.

În plus, Moldcell îngreunează procesul de interconectare și în vederea terminării traficului național, prin obligarea furnizorilor ce solicită interconectarea să semneze întâi un acord cu furnizorul de tranzit Moldtelecom pâna la stabilirea unui volum minim lunar de trafic. Acest lucru impune costuri suplimentare în sarcina furnizorilor solicitanți, inclusiv în sarcina Net-Connect, fapt care nu încurajează concurența pe piață ci doar sporește profiturile monopoliste ale Moldcell.

Astfel, considerăm că ANRCETI trebuie să enumere în mod clar lista de obligații impuse în sarcina Moldcell, eliminând astfel posibilitatea unor interpretări defectuoase.

În plus față de cele menționate mai sus, cu privire atât la piețele de terminare a apelurilor la puncte fixe cât și mobile, Net-Connect consideră că abordarea ANRCETI prin care lasă în sarcina furnizorilor ofertanți dreptul de a stabili tarifele de terminare a traficului de origine internațională este incorectă din punct de vedere al oricărei norme de

concurență existentă, permițând operatorilor menținerii unui monopol de facto cu privire la serviciile de terminare a apelurilor.

De altfel, după cum a arătat chiar ANRCETI în expunerea de motive, *un furnizor de rețele și servicii de telefonie fixă deține un monopol pe piața de terminare cu ridicata în propria rețea, fără ca mecanismul substituibilității cererii și ofertei să fie eficient pe piețele relevante respective. Datorită faptului că nu există suficiente constrângeri concurențiale exercitate asupra furnizorilor de servicii de terminare în rețeaua fixă, ANRCETI consideră că toți furnizorii vizați nu au suficiente constrângeri competitive pentru a-și reduce de sine stătător până la un nivel eficient tarifele de terminare în rețelele individuale de telefonie fixă, adică există riscul aplicării unor tarife excesive în lipsa reglementării acestora, (subl. ns.)*

Deoarece furnizorul ofertant este cel monopolist, nu putem considera că acesta va stabili prețul *in condițiile pieței* așa cum susține ANRCETI, ci va stabili nivelul prețurilor la un nivel excesiv, după cum a observat și ANRCETI în cadrul identificării problemelor concurențiale la nivelul piețelor relevante de terminare.

În plus, observăm că ANRCETI nu a ținut cont de Recomandarea Comisiei Europene din 7 mai 2009 cu privire la reglementarea tarifelor de terminare a apelurilor telefonice în rețele fixe și în rețele mobile în UE (2009/396/CE) privind stabilirea a unui model de calcul al costurilor de tip pure LRIC (long-run incremental cost). ANRCETI nu intenționează să dezvolte un astfel de model de calcul ci lasă în continuare la latitudinea furnizorilor stabilirea prețului pentru traficul de origine internațională.

Mai mult, în fapt, din informațiile deținute de către Net-Connect, furnizorii de telefonie mobilă practică tarife de terminare a apelurilor asimetrice. Astfel, Moldcell practică tarife mai mari decât ceilalți operatori datorită libertății pe care ANRCETI i-a conferit-o prin inacțiunile sale în ceea ce privește expunerea în mod clar în deciziile de desemnare ca operator semnificativ a obligațiilor ce îi revin.

Menționam că din informațiile deținute de către Net-Connect, prețul de vânzare al apelurilor internaționale terminate în rețeaua Moldcell variază între 0,19 USD/minut și 0,28 USD/minut. Ținem să atragem atenția asupra acestei situații grave în care Moldcell, în baza monopolului serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile, monopol protejat de către ANRCETI prin măsurile de reglementare existente și propuse, obține profituri excesive inclusiv față de ceilalți operatori de telefonie mobilă și în detrimentul operatorilor cu care acesta este interconectat.

După cum reiese chiar din expunerea de motive la măsurile Autorității Naționale de Administrare și Reglementare în Comunicații ANCOM din România pentru stabilirea tarifelor unor servicii de comunicații electronice la nivel de gros, pe baza unor modele de calculație a costurilor din august 2013([http://www.ancom.org.ro/uploads/links\\_filrs/expunere\\_de\\_motive\\_LRIC.pdf](http://www.ancom.org.ro/uploads/links_filrs/expunere_de_motive_LRIC.pdf)), *asimetria tarifelor impune constrângeri asupra operatorilor mai eficienți care vor fi obligați să subvenționeze ineficiența competitorilor lor și implică riscul încurajării intrărilor ineficiente pe piață. Mai mult, dacă fiecare operator ar practica tarife de interconectare stabilite la nivelul propriilor costuri rezultate din situațiile financiare, ar exista o relație de inversă proporționalitate între nivelul eficienței și nivelul reglementat al tarifului: operatorul cel mai eficient ar „suferi” de tariful cel mai mic și, invers, operatorul cel mai ineficient ar „beneficia” de cel mai mare tarif de interconectare. O astfel de reglementare ar echivala cu recompensarea ineficienței economice.*

Mai mult, la nivel european, prin lipsa implementării unui model de calculație al costurilor conform recomandării Comisiei Europene menționate mai sus, piața la nivel european ar putea fi afectată prin crearea unor bariere nejustificate. Astfel, operatorii din țările membre ale Uniunii Europene care termină apeluri în Moldova sunt nevoiți să cumpere servicii de terminare la tarife mai mari nejustificate iar astfel operatorii din Moldova au un avantaj competitiv pe plan extern în relațiile lor de interconectare cu partenerii europeni.

Astfel Net-Connect consideră că ANRCETI ar trebui să adopte în cel mai scurt timp posibil un model de calcul al costurilor pe baza recomandărilor existente la nivel european și să stabilească în sarcina tuturor operatorilor obligația de a aplica tarife de terminare simetrice pentru serviciile de interconectare în vederea terminării apelurilor.

**Comentariul ANRCETI:**

Propunerile nu sunt acceptate pe motivul de-reglementării serviciilor de terminare a apelurilor internaționale.

#### **4. COMENTARIILE ȘI PROPUNERILE S.A."ORANGE MOLDOVA"**

**Subiect: Analiza piețelor de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie și măsurile de reglementare preventivă a acestor piețe**

La 26 noiembrie curent (2014, *n.red.*), ANRCETI a publicat spre consultare publică proiectele de hotărâri ale Consiliului său de Administrație privind subiectul menționat mai sus, propunând menținerea obligațiilor speciale preventive impuse anterior furnizorilor cu putere semnificativă pe aceste piețe.

În acest context, Orange propune să fie reexaminată oportunitatea menținerii obligațiilor privind terminarea apelurilor cu origine internațională ce țin de acordarea accesului în vederea terminării unor asemenea apeluri pentru fiecare furnizor și reducerea prețului pentru serviciile de terminare a unor asemenea apeluri până la nivelul prețului pentru serviciile de terminare a apelurilor cu origine națională, orientat la nivelul costurilor curente incrementale (LRIC pur).

##### **Comentariul ANRCETI:**

Se acceptă. Obligația de oferire a serviciilor de terminare a apelurilor este limitată la cele naționale, ceea ce presupune libertatea comercială în privința terminării apelurilor internaționale.

##### **1 Reducerea ratei de terminare a apelurilor internaționale**

În prezent, sunt stabilite următoarele prețuri pentru serviciile de terminare a apelurilor cu origine națională:

1. apeluri spre mobil - \$0,0153 pe minut
2. apeluri spre fix local - \$0,0058 pe minut
3. apeluri spre fix național - \$0,0066 pe minut.

Totodată, operatorii principali percep următoarele prețuri pentru serviciile de terminare a apelurilor cu origine internațională:

4. Orange (apeluri spre mobil) - \$0,12 pe minut
5. Moldcell (apeluri spre mobil) - \$0,21 pe minut
6. Unite (apeluri spre mobil) - \$0,145 pe minut
7. Moldtelecom (apeluri spre fix) - \$0,10 pe minut.

Măsurile de reglementare preventivă impuse anterior furnizorilor cu putere semnificativă pe piețele de terminare a apelurilor în rețelele individuale de telefonie îi obligă pe aceștia să reducă prețul pentru serviciile de terminare a apelurilor cu origine internațională până la nivelul prețului pentru serviciile de terminare a apelurilor cu origine națională, în 4 etape a câte jumătate de an, începând cu 01.01.2017.

În opinia noastră, o asemenea scădere dramatică a prețurilor apelurilor cu origine internațională nu numai că nu va aduce careva beneficii esențiale, dar va avea și repercusiuni grave pentru țara noastră.

Prețul pentru serviciile de terminare a apelurilor cu origine internațională reprezintă un foarte important instrument de politică economică a unei țări. Dacă traficul de ieșire al unei țări este semnificativ și tarifele pe care aceasta le achită pentru acest trafic sunt ridicate, această țară subvenționează de facto economia țărilor către care este destinat acest trafic. Respectiv, dacă traficul de intrare al unei țări este semnificativ și tarifele pe care aceasta le

percepe pentru acest trafic sunt ridicate, economia acestei țări beneficiază de facto de subvenții din partea altor state.

În condițiile în care concurența între țări și comunități de state este acerbă, iar situația economică din unele state este grea sau țara este subdezvoltată economic, statele își ajustează politica lor economică pentru a atrage resurse suplimentare în scopul stimulării economiei naționale și a evita subvenționarea economiilor altor state.

Conștiente de această problemă, autoritățile naționale de reglementare din statele-membre a Uniunii Europene (de pildă, Franța), cu acordul Comisiei Europene, au modificat deja obligațiile speciale preventive impuse operatorilor din țara lor, permițându-le să perceapă tarife diferite pentru terminarea traficului internațional cu originea în Uniunea Europeană (orientate la costul LRIC pur) și a celui cu originea din afara Uniunii Europene (nereglementate). Altele (de exemplu, Germania și Olanda) chiar și pentru traficul intracomunitar aplică tarife orientate la nivelul costurilor incrementale (LRAIC+), care sunt duble față de cele orientate la nivelul costurilor curente incrementale (LRIC pur).

Tendința de majorare a ratelor de terminare a traficului internațional se observă și în alte state. Astfel, Federația Rusă, care are ponderea cea mai mare în traficul de ieșire din Moldova (circa 40%), își majorează constant aceste rate, care au ajuns, în prezent, la nivelul de €0,10-0,11 pe minut. Pentru comparație, rata percepută de Orange Moldova la nivel național pentru terminarea traficului internațional (\$0,12) deja este mai mică. Un exemplu relevant este Turcia, care și-a majorat recent acest tarif de 4 ori.

În asemenea circumstanțe, dacă Moldova nu își va anula, la rândul său, obligațiile impuse propriilor operatori privind reducerea tarifelor pentru terminarea traficului internațional până la nivelul costurilor curente incrementale (LRIC pur), ea va ajunge în situația în care să subvenționeze economiile altor state și să piardă venituri considerabile de care are nevoie atât de mult economia națională, un lux pe care Moldova nu și-l poate permite.

Conform estimării Orange, valoarea pieței autohtone a serviciilor de comunicații electronice s-ar micșora cu peste 1.1 -1.2 miliarde lei anual. Această micșorare reprezintă o reducere a valorii pieței cu peste 18% în raport cu perioada de până la aplicarea acestor obligații. Efectul unei asemenea reduceri asupra sectorului comunicațiilor electronice ar fi echivalent efectului asupra economiei naționale pe care l-ar avea, în condițiile actuale, eliminarea remitențelor efectuate de cetățenii Republicii Moldova aflați peste hotare.

Veniturile din serviciile de interconectare pentru traficul internațional sunt o sursă importantă pentru investiții în sectorul comunicațiilor electronice, în special în:

1. extinderea acoperirii cu servicii de telefonia mobilă (mai ales pe drumurile publice și în zonele rurale nerentabile)
2. îmbunătățirea calității serviciilor de telefonie mobilă (modernizarea rețelei, crearea capacităților de rezervă, instalarea de stații suplimentare)
3. asigurarea accesului național la Internet în bandă largă (extinderea acoperirii 3G și 4G, îmbunătățirea calității semnalului în încăperi)
4. creșterea accesibilității serviciilor de comunicații electronice (oferirea de planuri tarifare mai avantajoase)
5. implementarea tehnologiilor și serviciilor noi

Astfel, lichidarea sursei de finanțare a unor asemenea investiții va descuraja investițiile în sectorul comunicațiilor electronice. De remarcat că prețurile pentru serviciile de terminare a apelurilor cu origine națională nu includ toate costurile acestor servicii, în special costurile comune pentru gama completă de servicii prestate de operator.

Totodată, va fi afectată grav economia Republicii Moldova prin:

1. micșorarea fluxurilor valutare spre Republica Moldova (echivalentul a peste 1.1 - 1.2 miliarde lei anual)
2. creșterea deficitului balanței comerciale al Republica Moldova
3. creșterea decalajului în nivelul de dezvoltare a comunicațiilor electronice în Republica Moldova și disponibilitatea serviciilor, în special bazate pe accesul în bandă largă
4. reducerea potențialului de creștere și a competitivității economiei naționale
5. reducerea impozitelor achitate de către operatori ca urmare a reducerii veniturilor și investițiilor lor.

Conform aceleiași estimări, asemenea reglementare ar avea ca impact contractarea cu peste 1.1% a PIB-lui Republicii Moldova.

Beneficiile pentru cetățenii Republicii Moldova sunt inexistente:

1. scăderea prețurilor la serviciile de interconectare pentru traficul internațional nu va avea ca efect scăderea tarifelor aplicate clienților operatorilor străini, inclusiv a cetățenilor moldoveni aflați peste hotare, pentru apelurile spre Republica Moldova, ci doar va crește substanțial marja operatorilor străini și a intermediarilor
2. necesitatea finanțării investițiilor poate conduce la majorarea tarifelor pentru consumatori.

În opinia noastră, efectele adverse ale reglementării menționate nu au fost cercetate de ANRCETI în deplină măsură, iar orice preținse efecte pozitive sunt exagerate și nu pot fi comparate cu eventualul impact negativ.

Având în vedere cele expuse mai sus, propunem anularea obligației de micșorare, până la nivelul costurilor curente incrementale, a prețurilor la serviciile de interconectare pentru traficul internațional de intrare.

#### **Comentariul ANRCETI:**

Se acceptă. Obligația de oferire a serviciilor de terminare a apelurilor este limitată la cele naționale, ceea ce presupune libertatea comercială în privința terminării apelurilor internaționale.

## **2. Acordarea accesului la rețea în scopul terminării traficului internațional**

Măsurile de reglementare preventivă impuse anterior furnizorilor cu putere semnificativă pe piețele de terminare a apelurilor în rețelele individuale de telefonie îi obligă pe aceștia să acorde acces fiecărui furnizor care solicită accesul la rețea în scopul terminării traficului internațional.

Spre deosebire de obligația de a asigura interconectarea cu furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului, care controlează accesul la utilizatorii finali (art. 42 pct. (2) lit. a) al Legii comunicațiilor electronice), impunerea obligației de a acorda acces *fiecărui* furnizor care solicită accesul la rețea în scopul terminării traficului

internațional nu este necesară pentru asigurarea conectivității între utilizatorii finali și asigurarea unei concurențe echitabile între asemenea furnizori pe piața comunicațiilor electronice din Republica Moldova.

Interconectarea (contractarea) cu un număr potențial nelimitat de intermediari este inefficientă din punct de vedere economic și potențial, neviabilă din punct de vedere logistic.

În cazul în care nu se acceptă propunerea de anulare a obligației de micșorare a prețurilor pentru terminarea traficului internațional, propunem de a înlocui această obligație cu obligația de a elabora și include în ORI criterii obiective, precise și uniforme de selectare a furnizorilor cu care se vor încheia acorduri de acces în vederea terminării traficului internațional, care vor intra în vigoare când vor fi stabilite prețuri unice pentru terminarea traficului național și internațional.

Considerăm că aceste soluții răspund preocupărilor ANRCETI, fără a aduce daune considerabile sectorului și economiei naționale.

#### **Comentariul ANRCETI:**

Se acceptă. Obligația de oferire a serviciilor de terminare a apelurilor este limitată la cele naționale, ceea ce presupune libertatea comercială în privința terminării apelurilor internaționale.



## **5. COMENTARIILE ȘI PROPUNERILE S.R.L."ARAX-IMPEX"**

Prin prezenta, SRL "Arax-Impex" înaintează comentariile și propunerile de modificări asupra proiectelor de analiză a piețelor de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă (piața nr. 3) și rețelele individuale de telefonie mobilă (piața nr. 7) și proiectelor de hotărâre ale Consiliului de Administrație al ANRCETI privind măsurile de reglementare preventivă a piețelor nr.3 și nr.7.

### **I. Proiectul de Analiză a pieții de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă și mobilă;**

#### **1. Identificarea pieții de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă și mobilă.**

##### **Punctul 2.3. Definirea pieții fixe:**

Aliniatul doi al acestui capitol este expus inconsecvent drept care, solicităm revenirea la textul din analizele anterioare, respectiv modificarea aliniatului după cum urmează:

*„Independent de tehnologiile utilizate până la punctul de interconectare, de originea apelului, de numărul de furnizori ce transportă apelul sau furnizorul care solicită serviciul de terminare a apelului, natura tehnică a serviciului de terminare rămâne aceeași,,.*

##### **Punctul 2.3. Definirea pieții mobile.**

Solicităm modificarea aliniatului trei după cum urmează: *„Independent de tehnologiile utilizate până la punctul de interconectare, de originea apelului, de numărul de furnizori ce transportă apelul sau furnizorul care solicită serviciul de terminare a apelului, natura tehnică a serviciului de terminare rămâne aceeași,,.*

### **Respectivele observații urmează a fi luate în considerare pentru ambele proiecte.**

Considerăm oportun ca în Analize, la prezentarea generală a serviciului de terminare a apelurilor, să fie menționat că acesta poate fi achiziționat direct de la furnizorul care oferă accesul la partea apelantă din rețeaua sa sau poate fi achiziționat de la un furnizor terț care are încheiat un acord de interconectare direct cu furnizorul în rețeaua căruia se termină apelul.

În același timp, asigurarea conectivității între utilizatorii finali aparținând aceleiași rețele se realizează prin același proces de terminare a apelurilor și reprezintă servicii de terminare a apelurilor autofurnizate, care inclusiv, fac parte din piața serviciilor de terminare a apelurilor voce.

### **Propunem ca analiza pieții de telefonie fixă să fie completată cu următorul raționament.**

Accesul la rețelele publice de telefonie se realizează astăzi, fie prin intermediul firelor metalice de cupru (linii analogice, linii digitale ISDN BRA, linii digitale ISDN PRA), fie prin rețelele de cablu. Aceste circumstanțe nu schimbă însă cu nimic percepția utilizatorilor despre serviciul de telefonie, deoarece tehnologia utilizată nu schimbă caracteristicile funcționale ale serviciului. Astfel, indiferent de mediul de transmisie (fire metalice torsadate, unde radio, cablu coaxial, fibră optică etc.), calitatea serviciilor de telefonie destinate publicului este suficientă și foarte similară ceea ce ne permite să

concluzionăm că mediul de transmisie și tehnologia utilizată nu schimbă natura serviciului de terminare a apelurilor voce.

**Respectivele observații urmează a fi luate în considerare pentru ambele proiecte.**

În aceeași ordine de idei, solicităm ca în textul analizelor să fie inclusă mențiunea că piața serviciului de terminare a apelurilor cuprinde preluarea și transportarea tuturor apelurilor voce către toate resursele de numerotare alocate de furnizor în rețeaua sa (numere geografice, non geografice, numere independente de locație, numere naționale scurte, coduri de acces ș.a. conform PNN).

Pe de altă parte, solicităm ca analizele privind identificarea piețelor de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă și mobilă să ofere răspunsul echivoc, că serviciul de terminare a apelurilor cuprinde în sine terminarea oricărui apel indiferent de originea națională sau internațională a acestuia.

**Comentariul ANRCETI:**

Propunerile nu sunt acceptate pe motivul de-reglementării serviciilor de terminare a apelurilor internaționale.

Concomitent, este indicat să fie făcută precizarea precum că piața serviciilor de terminare a apelurilor este o piață de gros și reprezintă un input indispensabil atât pentru furnizarea de servicii de telefonie fixă pe piețele cu amănuntul, dar și pentru furnizarea unor servicii pe piețele de gros cum ar fi bunăoară piața de tranzit.

**Comentariul ANRCETI:**

Pct.2.4.1 conține această precizare

**Punctul 2.4. Piața relevantă a produsului:**

**Respectivele observații urmează a fi luate în considerare pentru ambele proiecte.**

Solicităm completarea Analizelor cu următoarele raționamente, care oferă anumite precizări a celor constatate de Agenției.

*"În prestarea serviciilor de telefonie, furnizorii nu individualizează terminarea apelurilor ca un serviciu separat. Astfel, abonații contractează serviciile de telefonie nu doar pentru a fi apelați sau pentru a apela alți abonați din aceeași rețea, abonații își doresc inclusiv să realizeze convorbiri telefonice cu abonați din diverse rețele, iar pentru asta furnizorii au nevoie să încheie acorduri de interconectare între ei în vederea asigurării conectivității între un număr cât mai ridicat de utilizatori finali. Furnizorul care nu reușește să asigure conectivitatea între utilizatorii săi și cei ai altor furnizori (de obicei cei mai mari sau principali furnizori) va fi mai puțin competitiv ajungând, în final, să-și piardă baza de clienți. Astfel, în vederea furnizării unor servicii complete abonaților proprii, interconectarea rețelelor reprezintă o necesitate și, din punct de vedere al furnizorilor, necesitatea de a achiziționa servicii de terminare a apelurilor în alte rețele este determinată în mod direct și nemijlocit de cererea de la nivelul pieței cu amănuntul pentru servicii de apeluri către puncte fixe și mobile".*

Prin urmare, *"terminarea apelurilor în principalele rețele de telefonie publice reprezintă un factor de producție necesar pentru o întreprindere care dorește să intre sau să se mențină pe piețele cu amănuntul. Or, tocmai caracterul indispensabil al acestui serviciu (pentru care nu există substitut posibil) transformă accesul la serviciul de terminare a apelurilor în acces acordat la o facilitate esențială"*.

*"Totodată, furnizorul rețelei este unica entitate care poate controla punctele terminale din acea rețea, fiind singurul care poate termina apelurile către un utilizator final conectat la rețeaua respectivă. Drept care, serviciul de terminare a apelurilor este un input esențial nu doar pentru furnizarea de servicii de telefonie pe piețele cu amănuntul, dar și pentru furnizarea unor servicii pe piețe de gros (cu ridicata) cum ar fi piața serviciului de tranzit comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie"*.

**Comentariul ANRCETI:**

Se acceptă.

**Subpunctul 2.4.2.3. Substituibilitatea cererii cu amănuntul din proiectul de analiză a pieții nr.3.**

Cît privește concluzia Agenției expusă la lit. a) a subpct. 2.4.2.3. *"În Republica Moldova, tarifele cu amănuntul pentru apelurile în rețea practicate de furnizorii de telefonie fixă sunt, de obicei, de aceeași mărime cu tarifele pentru apelurile fixe în afara rețelei"* o considerăm neîntemeiată.

Concluzia în sine nu este una greșită, dimpotrivă, însă ea nu corespunde realităților pieții naționale de servicii de telefonie. Este suficient să deschidem oferta de servicii a SA "Moldtelecom" ca să constatăm că aceasta aplică tarife diferite pentru apelurile realizate în afara propriei sale rețele. Evident că în astfel de circumstanțe, furnizorii alternativi sunt obligați să replice pachetele de servicii a operatorului, care deține 91,3% din piață.

Compania noastră mereu a declarat și a susținut legalitatea concluziei prezentate mai sus de Agenție, că în mod normal și legal, tarifele practicate de furnizori pentru apelurile în alte rețele care se află în raza teritorial administrativă în care se află punctul de interconectare a rețelelor date trebuie să fie identice, inclusiv pe piața cu amănuntul. Altfel spus, tarifele aplicate abonatului trebuie să fie identice independent de rețeaua operatorului apelat, dacă acest apel este efectuat în aceiași zonă teritorial administrativă.

Aplicarea unor tarife distincte este un alt instrument prin care furnizorul monopolist își menține puterea sa dominantă pe piața cu amănuntul, care trebuie la rîndul său eliminat prin aplicare de către ANRCETI a prevederilor Hotărârii CA nr. 12 din 25.05.2012 privind impunerea obligațiilor speciale preventive S.A. "Moldtelecom" în calitate de furnizor cu putere semnificativă pe piața accesului utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la posturi fixe din rețeaua publică de telefonie.

Prin urmare, solicităm ca raționamentul Agenției sus citat să fie modificat prin relatarea realităților pieții, fie să fie aduse argumente care au stat la baza acestei concluzii și demonstrează veridicitatea acesteia.

**Comentariul ANRCETI:**

Se acceptă parțial. ANRCETI a făcut rectificarea că tarifele pentru apeluri în rețea și în afara rețelei sunt, de obicei, de mărime comparabilă. Totuși observațiile

date ține de reglementarea Pieței 1 – Accesului utilizatorilor finali la rețeaua de telefonie în puncte fixe.

#### **Subpct. 2.4.3. Sumarul analizei pieței produsului din proiectul de analiza a pieții nr.3.**

Având în vedere cele menționate la punctele anterioare, solicităm ca la subpunctul respectiv să fie inclusă următoarea concluzie:

*„Piața relevantă a produsului cuprinde toate serviciile de terminare a apelurilor voce în fiecare rețea publică de telefonie fixă la toate resursele de numerotație alocate, inclusiv serviciile de terminare furnizate pentru propria activitate, indiferent de tehnologia sau mediul de transmisie utilizat, or de originea națională sau internațională a apelurilor, inclusiv a apelurilor furnizate prin rețeaua proprie sau prin rețeaua unui furnizor terț”.*

#### **Subpct. 2.4.3. Sumarul analizei pieței produsului din proiectul de analiză a pieții nr.7**

*„Piața relevantă a produsului cuprinde toate serviciile de terminare a apelurilor voce în fiecare rețea publică de telefonie mobilă la numere non geografice alocate, inclusiv serviciile furnizate pentru propria activitate, indiferent de tehnologia sau mediul de transmisie utilizat ori de originea națională sau internațională a apelurilor, inclusiv a apelurilor furnizate prin rețeaua proprie sau prin rețeaua unui furnizor terț”.*

#### **Comentariul ANRCETI:**

Nu se acceptă pe motivul de-reglementării serviciilor de terminare a apelurilor internaționale.

#### **Punctul 2.7. Concluzii privind identificarea piețelor relevante din proiectul de analiză a pieții nr.3.**

În felul acesta, având în vedere cele menționate la definirea și concluzia despre piața produsului serviciului de terminare, solicităm ca prezenta analiză de identificare a pieții să conțină concluzia ca toți furnizorii cărora le-au fost atribuite resurse de numerotare și spre care potențial pot fi realizate apeluri urmează a fi identificate ca piețe relevante.

Astăzi, pentru a presta servicii de telefonie fixă, furnizorii nu mai au necesitate inevitabilă de a constitui, deține și gestiona o rețea fizică de comunicații electronice.

Mai ales că Agenția, în Analiza pieții de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă a constatat că *„Oricare furnizor ce ar putea să intre pe piața de servicii de telefonie fixă va deține putere semnificativă pe piața de terminare a apelurilor voce în rețeaua individuală de telefonie fixă”.*

Astfel examinând lista furnizorilor incluși în proiectul de analiză a pieței nr.3 și a proiectelor de hotărâri privind măsurile de reglementare preventivă a pieței nr.3, lista furnizorilor cărora le-au fost eliberate licențe de utilizare a resurselor de numerotare, dar și lista furnizorilor de rețele și servicii de telefonie fixă conectați la baza de date centralizată a portabilității numerelor s-a constatat că nu toți furnizorii prezenți pe piața serviciilor publice de telefonie fixă sunt supuși reglementărilor de către Agenție.

Drept exemple aducem: S.A.”Moldcell”, „SWITCHOVER”SRL, „Procontext”SRL, „Norma Telecom”SRL ș.a.

**Prin urmare, solicităm identificarea în calitate de piețe relevante a tuturor furnizorilor de servicii de telefonie fixă notificați cu acest gen de activitate și respectiv, supunerea acestora reglementărilor.**

**Comentariul ANRCETI:**

Nu se acceptă. ANRCETI reiese, în impunerea obligațiilor date, din faptul activității furnizorilor pe piața dată. Doar înregistrarea furnizorilor sau obținerea de resurse de numerotare nu confirmă neapărat începutul activității pe piața dată.

**2. Analiza pieței de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă**

Având în vedere comentariul realizat la pct. 2.7. din proiectul de identificare a pieții nr.3 solicităm ca în proiectul de Analiză în lista furnizorilor care dețin putere semnificativă pe piețele de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă să fie incluși toți furnizorii de servicii publice de telefonie fixă care activează.

**Comentariul ANRCETI:**

Se acceptă.

**Pct.3.2.4. Integrarea pe verticală****Respectivele observații urmează a fi luate în considerare pentru ambele proiecte.**

Cum a fost stabilit în precedentele puncte ale analizei de identificare a pieții de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă și mobile un furnizor de rețele publice de telefonie deține de facto un monopol pe piața serviciilor de terminare a apelurilor în propria rețea, fără ca mecanismul substituibilității cererii și ofertei să fie eficient pe piețele relevante respective. Acest fapt transformă serviciul de terminare prestat de furnizori într-un input indispensabil pentru piața din aval, dar și pentru piața serviciilor de tranzit.

Astfel, solicităm includerea acestei constatări în analiza piețelor de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă și mobilă.

Concomitent, solicităm ca analizele de piață să nu se rezume doar la anumite constatări teoretice, dar să se facă referire la starea de fapt a lucrurilor prezente pe piețele naționale de terminare a apelurilor.

**Astfel, la b) a pct.3.2.4.** privind subvenționarea încrucișată a serviciilor cu amănuntul, solicităm să fie stabilită sursa exactă a resursele financiare obținute pentru subvenționarea încrucișată a serviciilor cu amănuntul. "Ținând cont de faptul că tarifele pentru serviciile de terminare a apelurilor la nivel național în rețele individuale de telefonie au fost orientate la costuri, subvenționarea are loc preponderant din contul ratelor de terminare a apelurilor internaționale, care continuă să fie nereglementate".

Cerem includerea prezentei constatări în proiectele de Analiză: *„Situția dată a tarifelor discriminatorii pentru apelurilor internaționale în raport cu ratele de terminare națională a dus la situația de subvenționare a serviciilor cu amănuntul din contul terminării apelurilor internaționale. Însă, aceste "oportunități" sunt substanțial diferite pentru diferiți furnizori.,* Concomitent, ținând cont de faptul că Agenția deține toate datele statistice despre activitatea furnizorilor, solicităm acesteia să includă în analiză cifrele concrete privind capacitățile de subvenționare încrucișată a serviciilor de către fiecare furnizor în parte, în lei per lună și per abonat.

### **Comentariul ANRCETI:**

Se acceptă parțial. Datele privitor la capacitatea furnizorilor de subvenționare încrucișată a serviciilor nu este publicată pentru asigurarea confidențialității.

**Tot aici cerem includerea următoarelor constatări:** *„Această situație arată elocvent că furnizorii de pe piață nu dispun de oportunități echivalente și că aceasta se transpune într-o subvenționare încrucișată nocivă pentru concurență. Atunci când unii concurenți recurg la reducerea (sau păstrarea) tarifelor pentru serviciile cu amănuntul joase și le subvenționează din contul serviciilor de terminare a apelurilor, ceilalți concurenți sunt obligați să se alinieze (să replice) la situația tarifelor joase. Dacă cei din urmă nu au posibilitatea subvenționării încrucișate similare, ei riscă pe termen mediu și lung să fie expulzați de pe piață, iar apariția unor furnizori noi este dificilă sau imposibilă. Astfel, tolerarea subvenționării încrucișate este în detrimentul unei concurențe sănătoase și beneficiilor pe termen lung între furnizori,,.*

Considerăm că analiza de piață este un exercițiu care se realizează tocmai pentru a stabili starea de fapt a activităților furnizorilor și deci, aceasta trebuie să facă referințe la realitățile pieții și să fie însoțită de un studiu bazat pe cifre.

### **Comentariul ANRCETI:**

ANRCETI cade de acord doar asupra unei părți din afirmația de mai sus. În același timp, ANRCETI nu cade de acord că dacă unii furnizori nu au posibilitatea subvenționării încrucișate similare, ei riscă pe termen mediu și lung să fie expulzați de pe piață sau apariția unor furnizori noi este dificilă sau imposibilă. În primul rând noii furnizori ar putea să opereze tehnologii mai eficiente și astfel dezavantajul căpătat din capacitatea asimetrică de subvenționare încrucișată să fie într-o careva măsură nivelat. De asemenea, în condițiile în care tarifele cu amănuntul nu sunt ținute artificial sub costuri (ceea ce necesită corecția tarifară necesară pe piața cu amănuntul), concurenții de asemenea pot să fie în condiții concurențiale acceptabile.

### **La pct. 3.2.9. Controlul accesului la abonați din proiectul de analiză a pieții nr.3.**

În prezentul subcapitol Agenția a constatat că *„terminarea în rețeaua fixă a S.A. "Moldtelecom" reprezintă o cotă semnificativă din traficul destinat rețelelor fixe și mobile naționale. Aceasta îi oferă furnizorului dat posibilitatea să facă discriminare în funcție de origine de apeluri pentru majorarea profitului din terminare în proprie rețea,,.*

Ne permitem să nu cădem de acord în totalitate cu cele stabilite, mai cu seamă cu cauza oferirii posibilității de discriminare a traficului în funcției de origine.

Prin urmare, nu faptul că S.A. "Moldtelecom" reprezintă o cotă semnificativă din traficul destinat rețelelor fixe și mobile naționale îi permite discriminarea, dar neaplicarea și nerespectarea prevederilor Legii comunicațiilor electronice 241/2007, care prevede expres orientarea tarifelor spre costuri. Recunoaștem că volumul traficului este un criteriu esențial în determinarea comportamentului unui furnizor cu putere semnificativă, însă tocmai pentru aceste situații se impun obligații *ex-ante*.

Susținem concluzia Agenției, privind dificultățile întâlnite de furnizorii alternativi în procesul de terminare în proprie rețea a apelurilor internaționale, create de specificul național al acordării resurselor geografice de numerotare utilizate în rețele fixe.

Însă, la cele menționate dorim să mai adăugăm, că furnizorii alternativi nu pot fi concurențiali pe piața de terminare a apelurilor în rețelele naționale atâta timp cât S.A."Moldtelecom" le refuză acestora accesul și serviciul de terminare a apelurilor internaționale în rețeaua sa de telefonie fixă.

Astfel, în ceea ce privește terminarea internațională în rețeaua fixă S.A."Moldtelecom" accesul internațional la abonații Moldtelecom, dar și a furnizorilor alternativ, acesta a fost acordată în mod exclusiv unui singur furnizor Switchover AG.

**Solicităm includerea acestei constatări în prezenta analiză a pieții.** Prin respectivul exercițiu se realizează o cercetare a pieții, respectiv aceasta trebuie să constate că furnizorul care deține mai bine de 90% din piața de telefonie fixă SA „Moldtelecom” și-a externalizat serviciul de terminare a apelurilor în proprie rețea către compania elvețiană Switchover AG.

#### **Comentariul ANRCETI:**

Nu se acceptă pe motivul deciziei de de-reglementare a serviciilor pentru terminarea apelurilor internaționale.

#### **4.1 Problemele concurențiale identificate la nivelul piețelor relevante de terminare cu ridicata a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă.**

Recomandăm includerea următoarelor expuneri:

*"Având în vedere că prin furnizarea reciprocă a serviciului de terminare a apelurilor se asigură conectivitatea între rețele, efectele practicii de discriminare și refuzare a accesului aplicate de furnizorii cu putere semnificativă pe piața serviciului de terminare se vor regăsi pe celelalte piețe pe care activează operatorii de telefonie, în speță pe piața serviciilor cu amănuntul, dar și pe piața serviciilor de tranzit al apelurilor.*

*„Potențiala distorsionare a concurenței pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, ca rezultat al unor tarife excesive, ar putea afecta în mod nefavorabil atât concurența la nivelul pieței de gros, cât și pe cea la nivelul pieței cu amănuntul. Astfel, la nivelul pieței cu amănuntul, furnizorii de rețele publice de telefonie fixă beneficiază de stimulentele necesare în vederea menținerii tarifelor aferente serviciilor oferite propriilor abonați la un nivel care să atragă și să fidelizeze clienții, dar nu suficiente stimulente de a aplica același tratament în ceea ce privește apelurile originare în alte rețele".*

*„Nivelul ridicat al tarifelor pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe determină stabilirea unor tarife mai ridicate pe piața cu amănuntul pentru apelurile către fix în afara rețelei, comparativ cu tarifele apelurilor realizate în aceeași rețea, descurajând artificial comunicarea între utilizatorii diferitelor rețele".*

*„Utilizarea poziției dominante pe piața de gros în vederea influențării concurenței pe piața cu amănuntul se manifestă mai ales prin refuzul furnizării accesului către alți operatori. Astfel, chiar în condițiile impunerii unor obligații ex-ante, refuzul furnizării accesului se poate manifesta fie prin propunerea unor clauze contractuale nerezonabile, fie prin tergiversarea negocierilor, fie prin neimplementarea acordurilor de interconectare încheiate".*

#### **Comentariul ANRCETI:**

Nu se acceptă pe motivul că aceste raționamente nu contravin celor expuse de ANRCETI, ci doar sunt în mare măsură expuse în alt format. De

asemenea, ANRCETI este de părerea că utilizarea puterii semnificative pe piața serviciilor de terminare a apelurilor (îndeosebi când e cazul apelurilor internaționale de intrare, care nu sunt achitate de către furnizorul concurent și nu cad ca sarcină de subvenționare a utilizatorilor de către utilizatorii concurentului interconectat) în proprie rețea nu are neapărat scopul influențării concurenței pe piața cu amănuntul.

**La capitolul riscuri problemelor concurențiale provocate de SA "Moldtelecom", solicităm includerea următoarelor pericole:**

1. Restrângerea sferei serviciilor de interconectare SA "Moldtelecom" acceptând terminarea doar a traficului național.
2. Solicitarea încheierii de acorduri separate pentru terminarea traficului internațional impunând astfel utilizarea unor soluții tehnice de interconectare diferite pentru terminarea traficului național, respectiv a traficului internațional.
3. Neacordarea accesului sau retragerea accesului deja acordat la rețeaua și serviciile de terminare în proprie rețea a apelurilor internaționale. Perceperea unor tarife de terminare mai mari pentru terminarea traficului internațional față de cel național.
4. Solicitarea de constituire a unor garanții exagerate de executare a obligațiilor contractuale.
5. Nerespectarea principiului general privind caracterul bidirecțional al legăturilor de interconectare, ca modalitate eficientă, din punct de vedere tehnic și economic, de utilizare a acestora.
6. Practicarea unor tarife excesive care nu sunt reglementate, în vederea creșterii propriei rentabilități, dar și pentru a mări în mod artificial costurile furnizorilor concurenți. Prin urmare, pentru a proteja interesele utilizatorilor finali, este necesar ca aceste tarife să fie supuse reglementării.
7. Includerea în acordurile de interconectare a clauzelor abuzive și lipsa de flexibilitate la negocierea clauzelor contractuale.
8. Nepunerea la dispoziția furnizorilor interesați a informațiilor sau serviciilor legate nemijlocit de interconectarea celor două rețele, mai exact refuzarea publicării și prezentăm informației privind tariful de terminare a apelurilor internaționale.
9. impunerea și aplicarea inițială sau ulterioară a unor soluții tehnice de interconectare diferite pentru discriminarea traficului după origine națională și internațională

**Comentariul ANRCETI:**

Nu se acceptă. ANRCETI consideră că avantajele pe care de-reglementarea serviciilor de terminare a apelurilor internaționale depășesc esențial riscurile concurențiale cauzate de utilizarea puterii pe piața terminării în proprie rețea în cazul apelurilor internaționale. Raționamentele ANRCETI au fost descrise în partea introductivă a prezentei sinteze.

**4.1. Problemele concurențiale identificate la nivelul piețelor relevante de terminare cu ridicata a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie mobilă.**



La acest capitol solicităm includerea următoarelor expuneri:

*„Utilizarea veniturilor suplimentare obținute din practicarea unor tarife excesive pentru serviciile de terminare a apelurilor internaționale pentru subvenționarea, pe piața cu amănuntul, a serviciilor de comunicații electronice sau a terminalelor oferite propriilor abonați conduce la distorsionarea concurenței. În principiu, astfel de practici pot determina stimularea artificială a penetrării, descurajează schimbarea furnizorului de servicii, dar și comunicarea între utilizatorii diferitelor rețele putând, în final, favoriza concentrarea pieței. Aceste practici distorsionează comportamentul de consum, afectează capacitatea concurențială a furnizorilor și pot constitui o barieră la intrarea pe piață”.*

#### **Comentariul ANRCETI:**

Nu se acceptă. ANRCETI consideră că utilizarea veniturilor suplimentare obținute din practicarea unor tarife ridicate pentru serviciile de terminare a apelurilor internaționale, chiar dacă și comportă anumite riscuri pentru concurență, are de asemenea și avantajele sale semnificative (care au fost descrise de ANRCETI în partea introductivă a prezentei sinteze). Tarifele mai reduse pentru serviciile cu amănuntul deschid posibilități de utilizare a serviciilor pentru segmente de utilizatori cu venit mai redus, prin ce se asigură și o mai bună incluziune socială. ANRCETI nu poate considera aceasta drept o stimulare artificială a penetrării.

#### **Subpunctul 2 în legătură cu PSP a SA "Moldcell" pe piața terminării apelurilor în rețeaua individuală de telefonie mobilă.**

Regretăm mult și ne exprimăm profunda îngrijorare asupra faptului că deși, am sesizat Agenția despre unele încălcări grave ale obligațiilor impuse SA "Moldcell" savârșite de către aceasta în raport cu compania noastră totuși, autoritatea de reglementare nu a considerat de cuviință sa le expună în prezenta analiză ca fiind probleme concurențiale identificate.

Astfel reamintim că compania noastră a sesizat Agenția privind impunerea unilaterală a unor clauze neincluse în acordul de interconectare semnat cu SA "Moldcell", dar și impunerea unilaterală a unor condiții incluse în ORI ulterior acceptării acesteia de către SRL „Arax-Impex”. La fel, beneficiind de oportunitate aducem la cunoștință Agenției inclusiv despre lipsa de flexibilitate la negocierea unor condiții comerciale de interconectare manifestată de SA "Moldcell”.

**De asemenea, SA "Moldcell" aplică și înaintează față de furnizorii interconectați, sau solicitanți o serie de clauze abuzive cum ar fi solicitarea încheierii de acorduri pentru terminarea traficului internațional impunând, impunerea și aplicarea inițială precum și ulterioară a unor soluții tehnice de interconectare diferite pentru discriminarea traficului după origine națională și internațională, modificarea unilaterală a condițiilor comerciale privind garantarea executării obligațiilor de plată prin solicitarea constituirii unui avans în detrimentul unei scrisori de garanție bancară. Mai mult decât atât, cuantumul avansului solicitat este unul total exagerat, impus arbitrar și stabilit absolut netransparent.**

**Așa dar, solicităm ca problemele sus reclamate să fie incluse în Analiză și respectiv, să fie aplicate toate instrumentele de reglementare necesare pentru remedierea acestora.**

#### **Comentariul ANRCETI:**

Nu se acceptă. ANRCETI consideră că avantajele pe care de-reglementarea serviciilor de terminare a apelurilor internaționale depășesc esențial riscurile concurențiale cauzate de utilizarea puterii pe piața terminării în proprie rețea în cazul apelurilor internaționale. Raționamentele ANRCETI au fost descrise în partea introductivă a prezentei sinteze.

Concomitent, solicităm completarea la finalul textului problemei identificate la lit. a) cu următoarea expresie: *"ceea ce poate întârzia sau împiedica intrarea pe piață a furnizorilor de pe piețele din aval"*.

Solicităm modificarea lit. c) după cum urmează: *"impunerea unilaterală a unor condiții tehnice și/sau comerciale insurmontabile, echivalente cu refuzul de a acorda accesul sau cu retragerea lui"*.

Prin urmare, **solicităm completarea subpct. 2 a pct. 4.1. cu următoarele probleme:**

k) Restrângerea sferei serviciilor de interconectare **SA "Moldcell"** acceptând terminarea doar a traficului național.

l) Solicitarea încheierii de acorduri separate pentru terminarea traficului internațional impunând astfel utilizarea unor soluții tehnice de interconectare diferite pentru terminarea traficului național, respectiv a traficului internațional.

m) Neacordarea accesului sau retragerea accesului deja acordat la rețeaua și serviciile de terminare în proprie rețea a apelurilor internaționale. Perceperea unor tarife de terminare mai mari pentru terminarea traficului internațional față de cel național.

n) Solicitarea de constituire a unor forme de garanții (avansului) exagerate de executare a obligațiilor contractuale.

o) Includerea în acordurile de interconectare a clauzelor abuzive și lipsa de flexibilitate la negocierea clauzelor contractuale.

p) Nepunerea la dispoziția furnizorilor interesați a informațiilor sau serviciilor legate nemijlocit de interconectarea celor două rețele, mai exact refuzarea publicării și prezentării informației privind tariful de terminare a apelurilor internaționale.

q) impunerea și aplicarea inițială sau ulterioară a unor soluții tehnice de interconectare diferite pentru discriminarea traficului după origine națională și internațională.

**Subpunctul 3 în legătură cu PSP a SA "Moldtelecom" pe piața terminării apelurilor în rețeaua individuală de telefonie mobilă.**

solicităm completarea subpct. 3 a pct. 4.1. cu următoarea problemă:

f) Nepunerea la dispoziția furnizorilor interesați a informațiilor sau serviciilor legate nemijlocit de interconectarea celor două rețele, mai exact refuzarea publicării și prezentării informației privind tariful de terminare a apelurilor internaționale.

**Respectivele observații urmează a fi luate în considerare pentru ambele proiecte.**

#### **Comentariul ANRCETI:**

Nu se acceptă pe motivul deciziei de de-reglementare a serviciilor pentru terminarea apelurilor internaționale. Raționamentele ANRCETI au fost descrise în partea introductivă a prezentei sinteze.

#### **4.4. Impunerea, menținerea, modificarea ori retragerea obligațiilor speciale preventive.**

Autoritatea de reglementare trebuie să asigure un regim de interconectare eficient, transparent și riguros fundamentat între furnizorii prezenți pe piață. Aceasta reprezintă o condiție esențială pentru atingerea obiectivelor de reglementare, iar promovarea concurenței este unul dintre aceste obiective.

Astfel, serviciile de interconectare în vederea terminării apelurilor sunt prin definiție furnizate pe piețe de monopol care, în condițiile sistemului de tarifyare „partea apelantă plătește”, nu au potențial să devină concurențiale și astfel necesită aplicarea unor măsuri de reglementare eficace, care să ofere o siguranță mai ales furnizorilor alternativi dependenți în mare măsură de comportamentul SA „Moldtelecom”.

**Așa dar, solicităm modificarea lit. b) din subpct. 1, 1-3 a pct. 4.4. din ambele proiecte de Analiză, după cum urmează:**

**„obligația de furnizare a serviciului de terminare în proprie rețea de telefonie fixă/mobilă a oricărui apel indiferent de originea acestuia”.**

Propunerea dată vine să concretizeze obligația de acces și oferirea interconectării pentru serviciul de terminare a apelurilor indiferent de rețeaua de origine a acestora.

Reamintim că Agenția a amânat orientarea la costuri a tarifelor pentru serviciul de terminare a apelurilor internaționale, însă aceasta nu anulează obligația furnizorului-ofertant de a oferi accesul la rețea și serviciile de terminare a apelurilor voce în proprie rețea, independent de originea acestora.

**Solicităm modificarea lit. c) după cum urmează: „obligația de oferire și aplicare a condițiilor echivalente de interconectare și acces în circumstanțe echivalente tuturor furnizorilor care solicită sau care beneficiază deja de interconectarea cu rețeaua publică de telefonie pe care acesta o operează, în vederea terminării apelurilor la puncte fixe/mobile,,**

**Solicităm includerea unei noi obligații care să reglementeze procedura și cazurile de solicitare a constituirii unor garanții de plată.**

**Drept care propunem introducerea după punctul e) a următoarei prevederi „obligația de a publica în ORI procedura și cazurile de solicitare a unei scrisori de garanție bancară, modul de calcul al cuantumului acesteia, termenele în care aceasta trebuie constituită, condițiile referitoare la actualizarea cuantumului, cazurile în care încetează obligația de constituire a scrisorii de garanție bancară precum și orice alte informații ce țin de instrumentul dat de garantare a plăților”.**

Aceasta face parte din categoria obligațiilor ce se referă la transparența termenilor și condițiilor comerciale de prestare a serviciilor, a obligațiilor de nediscriminare precum și măsuri de contracarare a abuzului de putere semnificativă pe piață (similară poziției dominante).

**Totodată, la pct. f), observăm că Agenția a făcut o remarcă referitoare la revizuirea Modelului LRIC de calcul a prețurilor pentru serviciile de terminare a apelurilor.**

În primul rând nu este clar sensul acestei observații atîta timp cît (1) pe parcursul analizei Agenția nu a identificat o problemă la capitolul valoarea tarifelor de interconectare, (2) nu se specifică termenii de realizare a acestei revizuii și (3) nu se precizează ce va presupune această revizuire. Se va limita revizuirea dată doar la ajustarea unor cifre sau la

introducerea sau excluderea unor indicatori? Rugăm să fie prezentat răspuns la prezenta întrebare.

Considerăm că această observației este inutilă deoarece lipsa acesteia în textul proiectului nu neagă dreptul legal al autorității de reglementare de a revizui și actualiza baza normativ-juridică de reglementare a pieței de comunicații electronice, care-i revine după competențe, în aceste circumstanțe, solicităm excluderea din proiectele analizelor a următorului text: „*ANRCETI este în drept să revizuiască Modelul LRIC de calculare a prețurilor pentru serviciile de terminare a apelurilor în rețelele proprii de telefonie fixă în funcție de evoluția pieței și/sau de tehnologiile moderne utilizate de furnizorii de telefonie fixă/mobilă. Astfel, ANRCETI va ajusta prețurile pentru serviciile de terminare a apelurilor în rețelele proprii de telefonie fixă conform rezultatelor obținute, în cazul revizuirii modelului menționat,,.*

Totuși, în cazul în care Agenția insistă să fie inclusă atunci, solicităm, în temeiul principiului de previzibilitate a reglementărilor, să se ofere mai multe detalii privind intențiile de revizuire a Modelului LRIC și ajustare a prețurilor pentru serviciile de terminare a apelurilor conform rezultatelor obținute.

**Comentariile ce vizează revizuirea Modelului LRIC sunt opozabile inclusiv subpunctului 2 lit. b) din proiectul de analiză a pieții nr. 3.**

Solicitățile de modificare, completare sau excludere a unor concluzii înaintate prin prezenta, reprezintă răspunsuri la întrebările acordate în textul proiectelor, care sunt după caz, negative, parțial negative sau afirmative, sub rezerva acceptării comentariilor făcute.

#### **Comentariul ANRCETI:**

Nu se acceptă. ANRCETI găsește că avantajele pe care de-reglementarea serviciilor de terminare a apelurilor internaționale depășesc esențial riscurile concurențiale cauzate de utilizarea puterii pe piața terminării în proprie rețea în cazul apelurilor internaționale. Raționamentele ANRCETI au fost descrise în partea introductivă a prezentei sinteze.

## **II. Comentarii pe marginea proiectelor de hotărâre ale Consiliului de Administrație al ANRCETI privind măsurile de reglementare preventivă a piețelor nr. 3 și nr. 7.**

1. Analizînd textul proiectelor se constată o diferență în conținutul acestora în partea ce ține de textul preambulului, clauzelor de emitere și dispozitivului.

Drept care, constatăm că textul proiectelor de hotărîri diferă și în ceea ce privește prevederile incluse și clauzele de emitere.

**Astfel în proiectele de hotărîre prin care se mențin obligațiile preventive anterior impuse, atît prin hotărîrile din 2010 și 2012, cît și prin cele din 2013, lipsesc penultimele 3 aliniate din preambul incluse în proiectele de hotărîri prin care se impun obligații preventive noilor intrați.**

Considerăm că în acest caz este necesar să se facă trimitere la toate actele normative în vigoare în temeiul cărora sunt adoptate respectivele hotărîri.

**Prin urmare, solicităm ca preambulul și clauzele de emitere ale tuturor proiectelor de hotărîri să conțină același text compus dintr-un ansamblu identic de prevederi.**

Având în vedere cele sus expuse, observațiile realizate la pct. 1 sunt valabile și pentru proiectele de hotărâri de menținere a obligațiilor preventive ce vizează furnizorii de rețele și servicii de telefonie mobilă.

**Drept care, solicităm ca aliniatele "Având în vedere prevederile Regulamentului privind identificarea și analiza piețelor relevante din domeniul comunicațiilor electronice și desemnarea furnizorilor de rețele și/sau servicii de comunicații electronice cu putere semnificativă pe aceste piețe,**

*Potrivit dispozițiilor Regulamentului cu privire la interconectare, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație ai ANRCETI nr. 12 din 31 ianuarie 2009 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 53-54, art. 213), {...},*

**Luând în considerare rezultatele modelului Bottom-Up LRIC de calculare a costurilor pentru terminarea apelurilor în rețelele fixe elaborat de ANRCETI' să se regăsească și în textul proiectelor de hotărâre privind măsurile de reglementare preventivă a pieței de terminare a apelurilor voce în rețeaua individuală de telefonie mobilă a S.A."Moldtelecom", S.A."Moldcell" și S.A."Orange Moldova".**

Atâta timp cât Agenția a decis ca prevederile ce descriu în detaliu obligațiile ex-ante în sine, impuse pentru fiecare furnizor în parte, să fie expuse prin anexe la hotărâri, iar respectivele acte normative se emit în urma unui exercițiu comun de reglementare, se emit în temeiul aceluiași act pregătitoare și în aceleași temeiuri legale, considerăm că celelalte părți constitutive ale respectivelor acte trebuie să conțină un text similar.

#### **Comentariul ANRCETI:**

Nu se acceptă. ANRCETI ia vedere că nu mai impune măsuri suplimentare de orientare la costul LRIC a tarifelor pentru terminarea apelurilor (tarifele maximale au fost stabilite în baza rezultatelor modelelor LRIC în cadrul unor măsuri precedente.

**2. Ținând cont de propunerile făcute pe marginea proiectelor de Analiză a piețelor de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă și mobile solicităm modificarea pct. 2 a proiectului de hotărâre privind măsurile de reglementare preventivă a pieței nr. 3, după cum urmează:**

**„Piața relevantă a produsului cuprinde toate serviciile de terminare a apelurilor voce în rețeaua publică proprie de telefonie fixă la toate resursele de numerotație alocate, inclusiv serviciile de terminare furnizate pentru propria activitate, indiferent de tehnologia sau mediul de transmisie utilizat, or de originea națională sau internațională a apelurilor, inclusiv a apelurilor furnizate prin rețeaua proprie sau prin rețeaua unui furnizor terț".**

Respectiv solicităm modificarea pct. 2 a proiectului de hotărâre privind măsurile de reglementare preventivă a pieței nr.7 după cum urmează:

**„Piața relevantă a produsului cuprinde toate serviciile de terminare a apelurilor voce în rețeaua publică proprie de telefonie mobilă la numere non geografice alocate, inclusiv serviciile furnizate pentru propria activitate, indiferent de tehnologia sau mediul de transmisie utilizat ori de originea națională sau internațională a apelurilor, inclusiv a apelurilor furnizate prin rețeaua proprie sau prin rețeaua unui furnizor terț".**

#### **Comentariul ANRCETI:**

Nu se acceptă. Pe motivul de-reglementării serviciilor de terminare a apelurilor internaționale.

**3. O altă diferență constatată se referă la proiectele de hotărîre prin care se mențin obligațiile preventive anterior impuse, în speță hotărîrile din 2010, 2012 și cele din 2013, unde lipsesc prevederile pct.7 și 8 din proiectele de hotărîri prin care se impun obligații preventive noilor intrați.**

În esență, considerăm că prezența acestor puncte în textul hotărîrii nu-i conferă Agenției mai multă legalitate în acțiuni așa cum nici lipsa acestora nu o lezează în realizarea atribuțiilor sale legale.

**Prin urmare, solicităm ca părțile dispozitive ale tuturor proiectelor de hotărîri să conțină același text compus dintr-un ansamblu identic de prevederi.**

**III. Comentarii pe marginea obligațiilor speciale preventive impuse anterior pe piața de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă/mobilă și menținute prin proiectele supuse consultărilor publice.**

**Hotărârea CA ANRCETI nr.60 din 23 decembrie 2010.**

1. "Obligația de asigurare a accesului la elemente specifice ale rețelei, inclusiv interconectare în vederea terminării apelurilor, la infrastructura asociată și de utilizare a acestora"

**Solicităm modificarea pct. 2 după cum urmează:** *"Furnizorul-ofertant va asigura interconectarea rețelei de telefonie fixă pe care o operează, în vederea terminării apelurilor, în măsura în care solicitările sunt rezonabile. Prin serviciul de interconectare în vederea terminării apelurilor în rețeaua fixă proprie, furnizorul-ofertant va asigura preluarea tuturor apelurilor de la punctul de interconectare cu rețeaua furnizorului-solicitant sau cu o altă rețea publică de comunicații electronice interconectată atât cu rețeaua furnizorului-ofertant, cât și a furnizorului-solicitant, și terminarea acestora până la orice punct terminal al rețelei fixe proprii, dacă terminarea până la punctul terminal respectiv este posibilă din punct de vedere tehnic".*

Modificarea dată este necesară prin prisma constatărilor Analizei de identificare a pieței relevante și Analizei pieței relevante și determinarea furnizorilor cu putere semnificativă.

Concomitent, modificarea corespunde prevederilor Legii comunicațiilor electronice nr.241/2007, Regulamentului de interconectare, dar și directivelor și recomandărilor Comisiei Europene.

Pornind de la faptul că serviciul de interconectare în vederea terminării apelurilor rămîne același independent de originea apelului, **solicităm modificarea pct. 27, după cum urmează:** *"Furnizorul-ofertant nu poate condiționa furnizarea serviciilor de interconectare în vederea terminării de apeluri în propria rețea de telefonie fixă de existența unor legături separate de interconectare, în funcție de originea națională sau internațională a apelului, fie prin înaintarea de cerințe ca furnizorul-solicitant să solicite, să pună la dispoziție, să închirieze, să instaleze capacități de interconectare separate sau suplimentare, dacă această cerință nu reiese din încărcarea capacităților aflate în funcțiune sau solicitate. Furnizorul-ofertant nu va impune cerințe asupra configurării legăturilor de interconectare care pot conduce la limitarea capacităților de interconectare față de configurarea ce poate fi funcțională fără aceste limitări".*

## **2. Obligația de asigurare a transparenței, inclusiv de publicare a ofertei de referință pentru interconectare**

**Solicităm includerea în respectivul capitol a unui punct nou, care să prevadă următoarele:** *"Furnizorul-ofertant are obligația de a face publice, prin intermediul publicării în ORI, tarifele tuturor serviciilor de interconectare cu rețeaua sa publică de telefonie, în vederea terminării apelurilor la puncte fixe, precum și tarifele serviciilor asociate interconectării, în termen de 10 zile de la data comunicării prezentei hotărâri și, respectiv, în cazul modificării sau completării ORI, cu cei puțin 15 zile înainte de intrarea în vigoare a noilor tarife".*

Prezenta completare vine să răspundă la problema identificată în analiză privind nepunerea la dispoziția furnizorilor interesați a informației privind tariful de terminare a apelurilor internaționale. Menționăm, că chiar dacă Agenția a amânat aplicarea obligației de orientare la costuri a tarifelor pentru apelurile internaționale, obligația de transparență a rămas în vigoare, iar aceasta presupune punerea la dispoziția persoanelor interesate a întregii informații ce țin de serviciile de interconectare.

**Tot aici solicităm modificarea pct. 33, după cum urmează:** *"De fiecare dată când furnizorul-ofertant va opera modificări și/sau completări a ORI acesta va transmite Agenției și va publica pe pagina sa de Internet o versiune a ORI, care să permită identificarea cu ușurință a elementelor modificate, completate sau actualizate, prin utilizarea unui format diferit al textului adăugat și prin evidențierea distinctă a textului eliminat, precum și identificarea datei realizării actualizării".*

Această obligație vine să înlăture problemele sesizate în analiza de piață și corespund prevederilor Regulamentului de interconectare. Astfel, potrivit Directivei 2002/21/CE (directiva-cadru) *"Obligațiile impuse sunt bazate pe natura problemei identificate, proporționale și justificate"*.

**Solicităm includerea unui punct nou, care să prevadă următoarele:**

*"Furnizorul-ofertant are obligația de a face publice, prin intermediul publicării în ORI, condițiile în care poate fi solicitată prezentarea unei scrisori de garanție bancară, condițiile în care se poate renunța la prezentarea acesteia, formula de calcul a cuantumului scrisorii de garanție, cazurile în care poate fi solicitată actualizarea cuantumului scrisorii. Cuantumul scrisorii de garanție acesta trebuie să fie rezonabil și raportat la valoarea estimată a traficului terminat în perioada de expunere".*

Această completare vine să răspundă la riscurile identificate în analiză privind crearea unor bariere de acces prin impunerea unor instrumente de garantare a obligațiilor exagerate.

Respectiva obligație nu poate fi privită drept o ingerință în activitatea furnizorilor/ofertanți întrucât această informație face parte din categoria informațiilor ce țin de serviciul de interconectare și care este obligatorie spre publicare în baza principiului și obligației de asigurare a transparenței.

Concomitent, solicitarea unor alte instrumente de garantare a plăților decât scrisoarea de garanție bancară poate fi tolerată în cazul în care se dovedesc a fi economice eficiente și nu creează presiuni suplimentare, și inutile asupra furnizorului-solicitant menite să îngreuneze sau să refuze accesul la servicii. Cât privește, cuantumul scrisorii de garanție acesta trebuie să fie rezonabil și raportat la valoarea estimată a traficului terminat în perioada de expunere. În acest sens, menționăm că în afara scrisorii de garanție bancară, furnizorii pot prevedea prin clauzele acordului de interconectare posibilitatea furnizorului-ofertant de a solicita actualizarea cuantumului scrisorii, fie de a emite facturi intermediare. Astfel, având aceste posibilități, solicitarea unor instrumente de garantare a plăților cum ar fi avansul sau

cauțiunea sunt mai degrabă niște abuzuri de poziție dominantă și vin în contradicție cu principiile consfințite de Directivele CE (Directiva privind accesul, Directiva-cadru, Directiva privind concurența pe piețele de rețele și servicii de comunicații electronice și mai nou, Directiva 2009/140/CE).

Cît privește legislația națională, invocăm prevederile subpct.4 a pct. 11 și pct. 13 a Regulamentului de interconectare.

### **3. Obligația de neadmitere a discriminării**

**Solicităm modificarea subpct. 1 al pct. 55 după cum urmează:** *"furnizorul-ofertant are obligația de a aplica condiții echivalente de interconectare tuturor furnizorilor-solicitanți sau furnizorilor care beneficiază deja de interconectare cu rețeaua pe care acesta o operează, în vederea terminării apelurilor la puncte fixe'.*

Această modificare vine să concretizeze obligația de nediscriminare a furnizorilor.

### **Solicităm modificarea pct. 56, după cum urmează:**

*"Furnizorul-ofertant, în cazul în care va oferi unui furnizor, filiale, persoane afiliate, persoane din același grup sau partener condiții de interconectare în vederea terminării apelurilor mai favorabile, atunci aceste condiții vor fi oferite tuturor furnizorilor-solicitanți, pe principii nediscriminatorii, iar ORI va fi modificată în vederea reflectării acestor condiții în calitate de ofertă publică".*

Modificarea dată este argumentată de faptul că condițiile de care beneficiază furnizorii nu trebuie comparate și co-raportate doar la cele publicate în ORI, dar și la condițiile oferite unui furnizor- solicitant sau furnizor care deja beneficiază de servicii.

### **Hotărârea CA ANRCETI nr.78 din 23 decembrie 2010.**

1. Obligația de asigurare a accesului la unele elemente specifice ale rețelei proprii, inclusiv interconectare în vederea terminării apelurilor, la infrastructura asociată și de utilizare a acestora. **Solicităm completarea și modificarea pct. 2 după cum urmează:** *"Furnizorul-ofertant va asigura interconectarea rețelei de telefonie mobilă pe care o operează, în vederea terminării apelurilor, în măsura în care solicitările sunt rezonabile. Refuzul de acordare a interconectării va fi temeinic justificat și expedit inclusiv în adresa ANRCETI. Prin serviciul de interconectare în vederea terminării apelurilor în rețeaua mobilă proprie, furnizorul-ofertant va asigura preluarea tuturor apelurilor de la punctul de interconectare cu rețeaua furnizorului-solicitant sau cu o altă rețea publică de comunicații electronice interconectată atât cu rețeaua furnizorului-ofertant, cît și a furnizorului-solicitant, și terminarea acestora până la orice punct terminal al rețelei mobile proprii, dacă terminarea până la punctul terminal respectiv este posibilă din punct de vedere tehnic".*

Pornind de la faptul că serviciul de interconectare în vederea terminării apelurilor rămîne același independent de originea apelului, **solicităm modificarea pct. 13, după cum urmează:** *"Furnizorul-ofertant nu poate condiționa furnizarea serviciilor de interconectare în vederea terminării de apeluri în propria rețea de telefonie fixă de existența unor legături separate de interconectare, în funcție de originea națională sau internațională a apelului, fie prin înaintarea de cerințe ca furnizorul-solicitant să solicite, să pună la dispoziție, să închirieze, să instaleze capacități de interconectare separate sau suplimentare, dacă această cerință nu reiese din încărcarea capacităților aflate în funcțiune sau solicitate. Furnizorul-ofertant nu va impune cerințe asupra configurării legăturilor de interconectare care pot conduce la limitarea capacităților de interconectare față de configurarea ce poate fi funcțională fără aceste limitări".*



## **2. Obligația de asigurare a transparenței, inclusiv de publicare a ofertei de referință pentru interconectare**

**Solicităm includerea în respectivul capitol a unui punct nou, care să prevadă următoarele:** *"Furnizorul-ofertant are obligația de a face publice, prin intermediul publicării în ORI, tarifele tuturor serviciilor de interconectare cu rețeaua sa publică de telefonie, în vederea terminării apelurilor la puncte mobile, precum și tarifele serviciilor asociate interconectării, în termen de 10 zile de la data comunicării prezentei hotărâri și, respectiv, în cazul modificării sau completării ORI, cu cel puțin 15 zile înainte de intrarea în vigoare a noilor tarife".*

Prezenta completare vine să răspundă la problema identificată în analiză privind nepunerea la dispoziția furnizorilor interesați a informației privind tariful de terminare a apelurilor internaționale.

Menționăm că chiar dacă Agenția a amânat aplicarea obligației de orientare la costuri a tarifelor pentru apelurile internaționale, obligația de transparență a rămas în vigoare, iar aceasta presupune punerea la dispoziția persoanelor interesate a întregii informații ce ține de serviciile de interconectare.

**Tot aici solicităm completarea pct. 25, după cum urmează:** *"De fiecare dată când furnizorul-ofertant va opera modificări și/sau completări a ORI acesta va transmite Agenției și va publica pe pagina sa de Internet o versiune a ORI, care să permită identificarea cu ușurință a elementelor modificate, completate sau actualizate, prin utilizarea unui format diferit al textului adăugat și prin evidențierea distinctă a textului eliminat, precum și identificarea datei realizării actualizării".*

Această obligație vine să înlăture problemele sesizate în analiza de piață și corespund prevederilor Regulamentului de interconectare. Astfel, potrivit Directivei 2002/21/CE (directiva-cadru) *"Obligațiile impuse sunt bazate pe natura problemei identificate, proporționale și justificate.."*

### **Solicităm includerea unui punct nou, care să prevadă următoarele:**

*"Furnizorul-ofertant are obligația de a face publice, prin intermediul publicării în ORI, condițiile în care poate fi solicitată prezentarea unei scrisori de garanție bancară, condițiile în care se poate renunța la prezentarea acesteia, formula de calcul a cuantumului scrisorii de garanție, cazurile în care poate fi solicitată actualizarea cuantumului scrisorii. Cuantumul scrisorii de garanție acesta trebuie să fie rezonabil și raportat la valoarea estimată a traficului terminat în perioada de expunere".*

Această completare vine să răspundă la riscurile identificate în analiză privind crearea unor bariere de acces prin impunerea unor instrumente de garantare a obligațiilor exagrate.

Respectiva obligație nu poate fi privită drept o ingerință în activitatea furnizorului-ofertant întrucât această informație face parte din categoria informațiilor ce țin de serviciul de interconectare și care este obligatorie spre publicare în baza principiului și obligației de asigurare a transparenței (A se vedea comentariile de la Hotărârea nr. 60).

## **3. Obligația de neadmitere a discriminării**

**Solicităm modificarea subpct. 1 a pct. 33 după cum urmează:** *"furnizorul-ofertant are obligația de a aplica condiții echivalente de interconectare tuturor furnizorilor-solicitanți sau furnizorilor care beneficiază deja de interconectare cu rețeaua pe care acesta o operează, în vederea terminării apelurilor la puncte fixe".*

Această modificare vine să concretizeze obligația de nediscriminare a furnizorilor.

**Solicităm modificarea pct. 34, după cum urmează:**

*"Furnizorul-ofertant, în cazul în care va oferi unui furnizor, filiale, persoane afiliate, persoane din același grup sau partener condiții de interconectare în vederea terminării apelurilor mai favorabile, atunci aceste condiții vor fi oferite tuturor furnizorilor-solicitanți, pe principii nediscriminatorii, iar ORI va fi modificată în vederea reflectării acestor condiții în calitate de ofertă publică". (A se vedea comentariile de la Hotărîrea nr. 60)*

**Următoarele comentarii și solicitări vizează punctul 3 din Hotărîrile CA ANRCETI nr. 60, 77, 78, 79 din 23 decembrie 2010 și Hotărîrile CA ANRCETI nr.31, 32, 33, 34 din 16 august 2013 pentru stabilirea modului de interpretare a unor prevederi din anexa la Hotărîrile CA ANRCETI nr. 60, 77, 78, 79 din 23 decembrie 2010.**

**Avînd în vedere cele stabilite prin proiectele de analiză a piețelor relevante solicităm modificarea pct. 3, după cum urmează:**

*„Furnizorul-ofertant va oferi furnizorului-solicitant toate serviciile de terminare a apelurilor voce în rețeaua sa publică de telefonie fixă/mobilă la toate resursele de numerotație alocate, indiferent de tehnologia sau mediul de transmisie utilizat, or de originea națională sau internațională a apelurilor, inclusiv a apelurilor furnizate prin rețeaua proprie sau prin rețeaua unui furnizor terț'. Această modificare vine să întărească obligația de asigurare a accesului și să înlăture problema de restrângere a serviciilor de interconectare exclusiv la serviciul de terminare a traficului național.*

**Concomitent, solicităm anularea Hotărîrilor CA ANRCETI nr. 31, 32, 33, 34 din 16 august 2013** deoarece acestea contravin atât principiilor promovate de Legea comunicațiilor electronice, dar mai ales prevederilor Directivelor Consiliului European.

Hotărîrile nominalizate vin în contradicție cu expunerile Directivei 2002/19/CE, Directivei 2002/21/CE și Directivei 2009/140/CE potrivit cărora, la impunerea obligațiilor ex-ante, autoritatea de reglementare se ghidează de principiu de transparență și nediscriminare. Totodată, potrivit Legii nr. 317 din 18.07.2003 privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale *"proiectul trebuie corelat cu prevederile actelor normative de nivel superior sau de același nivel, cu care se află în conexiune, cu prevederile legislației comunitare precum și cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte". La fel "proiectul de act normativ întocmit pe baza unui act de nivel superior nu poate depăși limitele competenței instituite prin acel act și nici nu poate contraveni scopului, principiilor și dispozițiilor acestuia".*

Mai mult decît atât, potrivit aceleiași legi, *"Interpretarea actelor normative reprezintă un sistem de operațiuni logice prin care se explică sensul exact și complet al dispozițiilor normative".*

La rîndul său, prin Hotărîrile nr.31, 32, 33, 34 din 16 august 2013, CA ANRCETI nu a oferit explicații și soluții de aplicare, dar a anulat obligația de acces în partea acordării serviciului de terminare a apelurilor internaționale, dar și obligațiile de nediscriminare și transparență a termenilor și condițiilor.

Reamintim că Codul Civil al RM face expres excepție de la principiul libertății contractului. Așa deci, art. 667 stipulează că *"Obligarea la încheierea unui contract este interzisă, cu excepția cazurilor cînd obligația de a contracta este prevăzută de prezentul cod, de lege sau dacă reiese dintr-o obligație asumată benevol".* Tot aici cităm și art. 669 prin care se statuează *"Dacă deține o poziție dominantă pe piață, una din părțile contractante este obligată să contracteze în acest domeniu. Ea nu poate să impună fără motive temeinice celeilalte părți condiții contractuale disproportionale".* Reiterăm că prin interpretarea realizată Agenția, practic, a

modificat obligațiile ex-ante impuse prin nr. 60, 77, 78, 79 din 23 decembrie 2010, iar acest procedeu poate fi realizat doar după efectuarea unei analize de piață și trecerea acesteia prin consultări publice, ceea ce în cazul hotărârilor nr. 31, 32, 33, 34 din 16 august 2013, nu a avut loc.

Legea nr.241/2007, prevede că *"Prin reglementările sale, Agenția promovează concurența în furnizarea rețelilor, a infrastructurii asociate și a serviciilor de comunicații electronice, acționând în special pe următoarele direcții: b) prevenirea acțiunilor ce au ca obiect sau pot avea ca efect distorsionarea sau restrângerea concurenței în domeniul comunicațiilor electronice"*. Inclusiv, este oportună citarea prevederilor Art.42. alin. 1 și alin.3 potrivit cărora *"Agenția este obligată să întreprindă toate măsurile necesare pentru a încuraja și a asigura, în condițiile prezentei legi, accesul și interconectarea în condiții adecvate, cu respectarea principiilor eficienței economice, promovării concurenței și maximizării beneficiului utilizatorului final"*.

**În concluzie, solicităm modificarea pct. 3 potrivit recomandării sus efectuate și în rezultat anularea Hotărârilor CA ANRCETI nr. 31, 32, 33, 34 din 16 august 2013, ca căzute în desuetudine.**

**Următoarele comentarii și solicitări vizează punctul 57 din Hotărârea CA ANRCETI nr.60, punctul 35 din Hotărârea CA ANRCETI nr.77 și nr.78, și punctul 12 din Hotărârea CA ANRCETI nr.79, din 23 decembrie 2010, precum și punctul 2 din toate Hotărârile CA ANRCETI ce vizează aplicarea de remedii pentru furnizorii alternativi.**

SRL „Arax-Impex” reiterează poziția sa fermă, expusă mereu când obiectul discuțiilor au fost serviciile de terminare a apelurilor internaționale, potrivit căreia procesul de excludere a discriminării prin preț a traficului în funcției de originea și orientarea acestuia la costul LRIC trebuie să înceapă imediat.

Compania Arax consideră inacceptabilă nereglementarea tarifului pentru apelurile cu origine internațională terminate în rețelele naționale atâta timp cât sursele financiare obținute și provenite prin aceste metode sunt îndreptate în subvenționarea încrucișată a serviciilor și respectiv care au soarta denaturării concurenței loiale pe piața națională a serviciilor cu amănuntul și stagnarea dezvoltării pieții de tranzit. Această stare de fapt a lucrurilor contravine însăși esenței și scopului prezentului exercițiu de analiză și reglementare a pieții serviciilor de terminare.

În felul acesta, neajustarea tarifelor pentru serviciul de terminare a apelurilor de origine internațională conform costului LRIC și tolerarea discriminării traficului după origini contravine următoarelor acte normative:

- a) Legea comunicațiilor electronice nr.241/2007, care prevede prin art. 21 obligația de orientare la cost a tarifelor, iar art. 8 asigurarea unei concurențe efective;
- b) Legea concurenței 183/2012, care interzice abuzul de situația dominantă, dar și orice acțiuni sau inacțiuni ale autorităților și instituțiilor administrației publice centrale sau locale care restrâng, împiedică sau denaturează concurența;
- c) Obligațiilor R. Moldova asumate față de Organizația Mondială a Comerțului. În conformitate cu principiul națiunii celei mai favorizate, RM trebuie să asigure că orice operator dintr-o țară membră a OMC poate beneficia de aceleași condiții de care beneficiază furnizorii naționali pentru terminarea apelurilor
- d) Legislației Uniunii Europene (Tratatului UE), prin care sunt interzise practicile anticoncurențiale, printre care și cele de subvenționare încrucișată a serviciilor, art. 8 al Directivei 2002/21 *"Autoritățile naționale de reglementare promovează concurența*

*în furnizarea rețelor de comunicații electronice, a serviciilor de comunicații electronice și a serviciilor și infrastructurilor asociate, în special: asigurându-se că nu există nici un fel de denaturare sau restricție a concurenței în sectorul comunicațiilor electronice', art.5 al Directivei 2002/19 "Obligațiile și condițiile impuse sunt obiective, transparente, proporționale și nediscriminatorii", Recomandarea CE nr. C(2009)3359 din 07 mai 2009 privind reglementarea tarifelor pentru terminarea apelurilor în rețele fixe și mobile.*

- e) *Legea nr.317 din 18.07.2003 care dispune că "La inițierea, elaborarea, avizarea, expertiza, redactarea, emiterea și aplicarea actului normativ se respectă principiile: coerenței, corelației și subordonării actului normativ legii și actului normativ de nivel superior; consecutivității și echilibrului între reglementări; fundamentării științifice; consecvenței și stabilității normelor juridice; transparenței, publicității și accesibilității".*
- f) *Regulamentul de interconectare care prevede că prețurile trebuie să fie orientate la costuri, rezonabile și compensatorii pentru furnizori și determinate în baza reglementărilor relevante specifice ale Agenției.*

Prin urmare, obligația de control a prețurilor urmează a fi aplicată așa cum este aceasta stipulată de prevederile Legii nr.241/2007, fără careva derogări.

Astăzi, Agenția are tot instrumentarul juridic și analitic (metodologia LRIC) necesar pentru intervenția și impunerea obligației de recuperare a investițiilor, controlului tarifelor și fundamentarea lor în funcție de costuri astfel, aceasta nu are temeiuri legale care i-ar permite inacțiunea sau intervenția întârziată.

Tot aici dorim să subliniem, că autoritatea de reglementare, în orice mod, urmează să oblige furnizorii, în temeiul obligației de transparență, să-și publice toate tarifele, chiar dacă acestea nu sunt orientate la costuri.

*Regulamentul de interconectare prevede că "în lipsa prețurilor orientate la costuri, furnizorul este în drept să calculeze aceste prețuri reieșind din propriile abordări metodologice, cu păstrarea obligației de argumentare a metodelor aplicate și de demonstrare a orientării prețurilor la costuri, iar Agenția poate interveni cu obiecții, dacă consideră că principiile stabilite în metodele aplicate nu sunt echitabile, nu se respectă principiul cauză-efect la distribuția și calculația costurilor sau în calcule sunt implicate ineficiențele furnizorului'.*

Dispozițiile date, în coroborare cu prevederile pct.77, denotă mod echivoc, că în orice împrejurări, furnizorul trebuie să-și facă cunoscute tarifele aplicate, ba mai mult sa și le justifice, chiar dacă în baza propriei metodologii, astfel încât Agenția să le poată audita și în caz de necesitate să stabilească unele plafoane maxime de preț.

Subliniem că actuala obligației de orientare a tarifelor la costuri în general nu prevede careva cifre aplicate de furnizori pentru serviciul de terminare a apelurilor internaționale, prin ce vine în contradicție cu normele actelor sus citate.

Concomitent, în procesul de creare a actelor de reglementare autoritățile publice sunt obligate să țină cont de cadrul normativ internațional și să-și armonizeze propriile acte la dispozițiile directivelor CE și tratatelor internaționale la care R. Moldova a aderat.

Având în vedere cele sus menționate, precum și prevederile art. 98 și 102 a ***Acordului de asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte***, ratificat prin Legea nr. 112 din 02.07.2014 și intrat în vigoare parțial la 01.09.2014, **poftim ANRCETI, ca prin prezentele remedii, să oblige furnizorii la reducerea graduală a prețurilor**

**pentru terminarea în proprie rețea a apelurilor cu origine internațională, astfel încât până la sfârșitul anului 2015 acestea să fie orientate la costuri, iar furnizorii să fie obligați să adopte o tratare tarifară echivalentă a apelurilor terminate în propria rețea, indiferent de originea apelurilor.**

Respectivul termen este condiționat de calendarul de aplicare a dispozițiilor Directivei 2002/19/CE prevăzut de Acordul de asociere cu UE prin care R. Moldova și-a rezervat un termen de implementare de un an și jumătate de la data intrării în vigoare a acestuia (de la care s-au scurs deja 5 luni).

**Comentariul ANRCETI:**

Nu se acceptă propunerile pe motivul deciziei de de-reglementare a serviciilor de terminare a apelurilor internaționale.

## 6. COMENTARIILE ȘI PROPUNERILE Î.M."MOLDCELL"S.A.

În contextul organizării consultărilor publice la proiectele privind analiza piețelor de terminare a apelurilor voce în rețelele individuale de telefonie fixă și mobilă și măsurile de reglementare preventivă a acestor piețe dorim să aducem la cunoștință următoarele:

- Considerăm că prevederile HCA ANRCETI nr. 33 din 16.08.2013 sunt foarte binevenite în realitățile pieții de astăzi și constituie un factor important în dezvoltarea durabilă a pieții de telefonie mobile. O importanță majoră în această realizare a avut-o stabilirea principiului că serviciul de interconectare în vederea terminării apelurilor de origine internațională se realizează potrivit principiilor libertății contractuale și negocierii cu bună credință a condițiilor tehnice și comerciale ale acestora. Totodată, pentru a se asigura continuitatea acestei tendințe de asigurare a stabilității în dezvoltarea pieții, considerăm că aplicarea acestui principiu trebuie să fie nelimitată în timp.

- Tendința de a permite furnizorilor interconectați să negocieze de sine stătător condițiile comerciale în oferirea serviciului de interconectare în vederea terminării apelurilor de origine internațională poate fi observată și în Europa, unde unele state, precum Franța, încep să discrimineze apelurile internaționale generate în cadrul UE de cele generate din afara Comunității.

La capitolul dat poate fi menționat și exemplul Turciei care în urma analizei impactului asupra bugetului național, rezultat din scăderea ratei de terminare a apelurilor internaționale a fost nevoită să revizuiască politica reglementării acestui serviciu și ratele de terminare a apelurilor internaționale au fost majorate după necesitățile pieții și economiei în ansamblu.

Astfel, considerăm că beneficiile ce se așteaptă a fi obținute în urma reglementărilor date pot fi sub așteptări și pot aduce pagube iremediabile bugetului de stat cât și posibilității de dezvoltare a operatorilor. Reieșind din cele expuse mai sus propunem următoarele:

1) Alineatul 3, p.33 al Anexei la Hotărîrea Consiliului de Administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Comunicat Electronice fi Tehnologia Informației nr.78 din 23 decembrie 2010 să fie expusă în redacție nouă și după cuvîntul "rețea" se va adăuga cuvîntul "națională".

Astfel, punctul va avea următoarea redacție "Furnizorul-ofertant nu va face discriminare, în ceea ce privește condițiile de furnizare a serviciului de terminare în propria rețea mobilă, inclusiv discriminare prin preț, calitate și/sau volum, între apelurile inițiate în rețeaua furnizorului-solicitant și cele inițiate în oricare altă rețea națională de comunicații electronice."

### **Comentariul ANRCETI:**

Se acceptă prin măsura de de-reglementare a serviciilor de terminare a apelurilor internaționale.

2) La punctul 35 al Anexei la HCA ANRCETI nr. 78 din 23 decembrie 2010 (modificat prin HCA ANRCETI 59/2012) să fie exclusă:

sintagma "și excluderea discriminării prin preț a apelurilor în funcție de origine".

textul introdus prin HCA 59/2012 "Prețurile pentru terminarea apelurilor cu origine internațională, aplicabile până la data de 31.12.2016, se stabilesc de furnizorul ofertant de sine stătător, în condițiile pieței. Dacă până la data de 31.12.2015 furnizorul ofertant nu va anunța măsurile sale tarifare cu caracter obligatoriu privind orientarea la costul LRIC a terminării apelurilor date aplicabile după 31.12.2016, furnizorul ofertant va fi obligat, conform hotărârii ANRCETI, să ajusteze prețurile în 4 etape a câte jumătate de an, cu începere din 01.01.2017. La finalizarea etapelor date, furnizorul ofertant va fi obligat să adopte o tratare tarifară echivalentă a apelurilor terminate în propria rețea, indiferent de originea apelurilor. Se consideră apeluri cu origine națională dacă acestea sunt inițiate la numere din Planul Național de Numerotare."

Astfel, sperăm că recomandările noastre vor îmbunătăți cadrul actual de reglementare, cât și stabilitatea veniturilor adiționale la bugetul de stat.

**Comentariul ANRCETI:**

Se acceptă prin măsura de de-reglementare a serviciilor de terminare a apelurilor internaționale.